

Länsstyrelserna

**Insatser riktade till utrikes födda kvinnor som
står långt ifrån arbetsmarknaden och utbildning
- en exempelsamling**

Innehållsförteckning

Inledning	3
Uppsökande insatser	5
Stadsdelsmammar 2.0.....	7
Mammar emellan.....	9
Kvinnokraft Järva	11
SPRÅKA	13
Starka mammar – en nyckel till integration	15
Vägledande insatser	17
SARAH – Språk och Arbete genom Aktivitet och Hälsa.....	19
Etablering kvinna.....	21
Min Framtid.....	22
ENVIS & Catena	24
Föreningshuset Kontakten	26
Mitt liv i Sverige.....	28
Hälsofrämjande insatser	30
Hälsofrämjande etablering.....	32
Kontaktkvinnor och samhällsorientering.....	36
Kvinnoinspirationsdagar, Hälsopepp och Hälsofrämjande aktiviteter	38
Kvinna i Fokus – fysisk aktivitet och psykisk hälsa hos asylsökande kvinnor	40
Språkfrämjande insatser	42
FRAMSAM	44
Framtidens nyckel	46
Kompletterande språkträning	48
Borta bra men hemma bäst	49
Nya kompisar! Språkvänner i Timrå	51
Nytänk	52
Arbetsmarknadsrelaterade insatser	53
Gröna sommarjobb	55
Restaurangakademien för kvinnor långt från arbetsmarknaden	56
Trafikvett	58
Kompetensutveckling 360 grader.....	59
Yalla Trappan	61
Metodutveckling	63
DAGS – digital arbetsmarknadskunskap genom sfi.....	64
CONNEXT for inclusion.....	65
Naturnära jobb	66
Samspråk	68
Matchning från dag 1.....	69
Övriga metoder.....	70
Avslutning	72
Källor	74

Inledning

I länsstyrelsernas regleringsbrev för 2021 står det att länsstyrelserna har i uppdrag att samla in och sprida goda exempel på uppsökande och motiverande arbete för att nå utrikes födda kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden och studier. Kommuner kan använda exempelsamlingen som inspiration i sitt eget arbete eller när de samverkar med organisationer. Samverkan kan då till exempel gälla insatser som beviljas ersättning enligt 37 a § – förordningen om statlig ersättning för insatser till vissa utlänningar.

Alla 21 länsstyrelser samlade in exempel på insatser och verksamheter till exempelsamlingen. Efterlysningar gjordes under perioden april till augusti 2021. De flesta länsstyrelser använde sig av nätverk och kontakter hos medarbetare som har uppdrag inom områdena integration och social hållbarhet. Exempelsamlingen har sammanställts med utgångspunkt i Agenda 2030, delmål om god hälsa och välbefinnande (delmål 3), individers rätt till god utbildning (delmål 4), jämställdhet (delmål 5), anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (delmål 8) samt minskad ojämlikhet (delmål 10) och principen att inte lämna någon utanför.

Uppsökande och motiverande insatser

I beskrivningen av länsstyrelsernas uppdrag framgår det att insatserna ska vara av uppsökande och motiverande karaktär. Vad uppsökande och motiverande innebär för målgruppen utrikes födda kvinnor kan variera då det inte är en homogen grupp och förutsättningarna till arbete och studier ser olika ut i olika delar av landet. Individerna i kategorin utrikes födda kvinnor har kommit till Sverige av skilda anledningar. De kan ha drivits på flykt på grund av krig och förföljelse, önskar förenas med familjemedlemmar eller har förhoppningar om bättre levnadsstandard och att få en utbildning. Den skiftande bakgrunden och de olika erfarenheterna bland dessa kvinnor har påverkat hur insatserna varit utformade.

Uppsökande insatser för att nå individer som har låg delaktighet i samhället kan innefatta till exempel samverkan med olika aktörer så som föreningar, brobyggare eller med personer med liknande bakgrund och som är etablerade i Sverige och har ett brett socialt nätverk. Motiverande insatser för de som står längst bort från arbetsmarknaden går i stället ofta ut på att stärka deltagarnas självförtroende. Det första steget mot utbildning eller arbetsmarknaden kan därför vara att få delta i hälsofrämjande och språkstödande verksamheter, till exempel öppna träffar, studiecirklar, kurser i föräldraskapsstöd eller grundläggande datakunskap.

För kvinnor i målgruppen som redan har en utbildning och eventuell yrkeserfarenhet, och därmed står närmare arbetsmarknaden kan det avgörande steget i stället vara till exempel praktik eller vidareutbildning.

Förhoppningen är att den här samlingen av exempel visar att det går att erbjuda många olika sorters insatser till utrikes födda kvinnor inom målgruppen samt ge exempel på hur olika aktörer kan arbeta med att ändra sina arbetssätt och utveckla nya metoder för att vi tillsammans ska nå det långsiktiga slutmålet om allas rätt till utbildning och arbete.

Kategorier

Utrikes födda kvinnor är som sagt en heterogen grupp med olika förutsättningar. De har bland annat olika utbildningsbakgrund och arbetslivserfarenhet. Men även andra faktorer påverkar i vilken omfattning den enskilda individen kan arbeta, som till exempel varierande psykisk och fysisk hälsa eller uttag av föräldraledighet. Det innebär att utrikes födda kvinnor har behov av olika insatser. Som exempel har kvinnor som inte fått rätt till utbildning i sina forna hemländer andra behov än kvinnor med både utbildningsbakgrund och yrkeserfarenhet. Det finns många exempel på kvinnor som saknar tidigare utbildning och därmed inte kunnat ta till sig av undervisningen i svenska för invandrare, sfi, som erbjuds i Sverige. Kvinnorna har ofta läst samma kurs flera gånger utan progression eftersom undervisningen inte anpassats till deras förutsättningar. På många orter saknas dessutom ett utbud av relevanta insatser för vuxna utan tidigare utbildningsbakgrund. Till slut har de hoppat av eller skrivits ut från kursen utan att det följts upp. Med tiden har de hamnat långt ifrån arbetsmarknaden och förlorat möjligheten att studera vidare. Hos dessa kvinnor finns initialt ett större behov av sociala och motiverande insatser för att bryta utanförskap, än av insatser som endast motiverar till studier och arbete.

För att synliggöra de olika behoven är exempelsamlingen uppdelad i följande kategorier: uppsökande, vägledande, hälsofrämjande, språkfrämjande samt arbetsmarknadsrelaterade insatser. I det sista kapitlet finns exempel på metodutvecklande insatser samt en lista över metoder som använts vid insatser inom de andra kategorierna. Insatserna kan innehålla olika delar och kan i flera fall sorteras in i flera av ovan nämnda kategorier. Det finns inga skarpa avgränsningar mellan kategorierna utan de är flytande. Exempelvis har Länsstyrelsen sett att i mindre kommuner och projekt innehåller insatserna ofta flera olika moment och kan sorteras in i flera av kategorierna medan man i större kommuner och projekt har kunnat fokusera på specifika moment och utmaningar.

Länsstyrelsen har i exempelsamlingen valt att lyfta fram ett axplock av de insatser som genomförts i landet. Utöver de insatser som presenteras i den här sammanställningen har länsstyrelserna identifierat fler insatser med intressanta erfarenheter och resultat. Dessa hittar du här: [Länk till exempelsamlingen](#)

Uppsökande insatser

Insatser som Länsstyrelsen kategoriserar som uppsökande bidrar till hållbarhetsmål 5, jämställdhet och 10, minskad ojämlikhet i Agenda 2030. I kategorin uppsökande insatser finns insatser som syftar till att identifiera och skapa kontakt med kvinnor som hör till målgruppen. Insatserna syftar även till att motivera dessa individer att komma till olika mötesplatser och aktiviteter. Ofta riktar aktörerna i dessa insatser sig till de utrikes födda kvinnor som står allra längst ifrån arbete eller studier. Uppsökande arbete är ofta nära ihopkopplat med det motiverande arbetet.

Uppsökande och motiverande arbete handlar om att göra det lättare för målgruppen att delta i mötesplatser, studiecirklar och andra insatser. För att nå individer som har låg delaktighet i samhället går det att till exempel samverka med föreningar, brobyggare eller andra aktörer som är etablerade och har ett brett socialt nätverk samt ett förtroende hos målgruppen. För de med svagast anknytning till arbetsmarknaden kan motiverande inslag ofta handla om att stärka deltagarnas självförtroende.

Insatserna i denna del grundar sig i att personer med liknande bakgrund som målgruppen motiverar målgruppen att besöka och/eller medverka i insatser. Personerna med liknande bakgrund är antingen brobyggare, kulturtolkar eller så kallade stadsdelsmammor. De delar ut information och verkar i närområdet. Första steget är ofta att vinna tillit och bygga förtroende. De som anlitas för detta uppdrag lyckas genom att tala samma språk som deltagarna och genom att själva ha varit i situationen att vara ny i Sverige.

Regeringens övergripande jämställdhetspolitiska mål är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det innebär att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling. Statskontoret har sammanställt den kunskap som finns om utomeuropeiskt födda kvinnor som står utanför arbetsmarknaden. I sammanställningen framkommer att flera kommuner har haft framgång med insatser som stärker kvinnornas sociala nätverk. Många kvinnor bedöms också behöva ett större självförtroende för att kunna röra sig från uppgifter som relaterar till hem och barn, till uppgifter på en arbetsplats. Goda exempel på insatser som stärker självförtroendet hos denna grupp är språkcaféer, samtal om hälsa och friskvård och träffar för att diskutera barns rättigheter och möjligheter i Sverige. Även att skapa mötesplatser av mer social karaktär främjar kvinnornas självförtroende och sociala sammanhang.¹

Nordens välfärdscenter framhåller att det inte alltid är bäst att försöka etablera de kvinnor som står längst från arbetsmarknaden så snabbt som möjligt. För dessa kvinnor kan det tvärtom behövas långsiktiga satsningar på språk, samhällsorientering och subventionerade anställningar, ofta i tätt samarbete med civilsamhället.²

Det här avsnittet lyfter Länsstyrelsen fram exempel på projekt och insatser som nått goda resultat när det gäller att söka upp utrikes födda kvinnor som står långt från arbetsmarknaden. Kvinnor med liknande bakgrund som målgruppen har ofta huvudrollen i insatserna och fungerar som brobyggare och bidrar till att kvinnorna i målgruppen kommer till mötesplatser och aktiviteter. I förlängningen kan det bidra till att kvinnorna i målgruppen får ett arbete eller börjar studera.

¹Statskontorets kartläggning och analys av utmaningar och möjligheter för ett ökat
arbetskraftsdeltagande, Utomeuropeiskt födda kvinnor utanför arbetskraften
² Utrikes födda kvinnors etablering | NVC (nordicwelfare.org)

Stadsdelsmammor 2.0

Syftet med projektet Stadsdelsmammor 2.0 var att bryta utrikes födda kvinnors sociala isolering, öka deras delaktighet i samhället och föra dem närmare arbetsmarknaden. Verktöget för att klara detta var stadsdelsmammor och multicaféer. Stadsdelsmammorna nådde fram till målgruppen utrikes födda kvinnor tack vare sin anknytning till området. Kvinnorna i målgruppen bodde i stadsdelarna Dalhem, Drottninghög och Fredriksdal i området Nordöstra staden i Helsingborg samt i stadsdelen Närlunda i samma stad. Stadsdelsmammorna kan sägas bygga broar till det svenska samhället. De har allihop erfarenhet av att vara ny i Sverige och talar olika språk. Många av dem rekryterades från projektets målgrupp. De spred grundläggande information om hur samhället fungerar och stöttade målgruppen i praktiska frågor. Stadsdelsmammorna kunde hjälpa kvinnorna i målgruppen med att kontakta myndigheter och ta nästa steg mot arbete eller utbildning.

En stor del av stadsdelsmammornas arbete skedde i deras eget närområde. Men de utförde sitt arbete även i samband med att de själva gjorde ärenden i staden. De träffade på och fångade spontant upp personer från målgruppen när de rörde sig ute i vardagen. De kunde exempelvis hjälpa en tredjelandsmedborgare när de själva befann sig på Arbetsförmedlingen, på biblioteket, på bussen eller ute i det område där de bor.

En del av projektet gick ut på att anordna multicaféer, och fler än 1 500 deltagare besökte dem under projektets tid. Ett multicafé kan beskrivas som en sammankomst med aktiviteter. Det kan röra sig om någon form av hälsoaktivitet, kreativ svenska, fika eller en möjlighet att få stöd och hjälp av stadsdelsmammor. Under sammankomsterna är det ofta föreläsningar på teman som arbete, studier, hälsa och familjeliv, eller så får deltagarna samhällsinformation. Utöver de fasta multicaféerna fanns det i projektet även mobila multicaféer. Stadsdelsmammorna fanns då på plats ute i det offentliga rummet och styrde upp en verksamhet som liknade den som ägde rum på de ordinarie multicaféerna. Målet med den mobila multicaféverksamheten var att nå ut bredare med konceptet och att träffa kvinnor från målgruppen på platser där de redan befann sig och kände sig trygga. Stadsdelsmammorna särskilde de mobila multicaféerna från tillfällen när de ”bara” var ute och informerade om verksamheten. För att aktiviteten skulle klassas som mobil multicaféverksamhet behövde det bland annat finnas möjlighet att sitta ner och ha ett samtal. Det behövde också finnas någon form av planerad kunskapsdelning. Stadsdelsmammornas verksamhet fortsatte efter projektets slut inom Helsingborgs stads ordinarie verksamhet. 58 av projektets 61 utbildade stadsdelsmammor har gått vidare till arbete eller studier eller engagerat sig i fler frivilliginsatser.

165 nationaliteter bor i Helsingborgs stad. Ni är brobyggare mellan det svenska samhället och era kulturer. Ni gör stora insatser och ni är förebilder för alla kvinnor. Så sträck på er, känn er stolta. AMIF:s projekt Stadsdelsmammor är ett av våra viktigaste projekt i staden.

– Pelle Lundberg, Stadsdirektör i Helsingborgs stad

Aktör: Helsingborgs stad

Plats: Helsingborgs stad, stadsdelarna Dalhem, Drottninghög och Fredriksdal i Nordöstra staden samt Närlunda

Finansiering: Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF)

Budget: 4 716 532 kr

Tidsperiod: 2016-08-01 till 2020-02-28

Kontakt: Khawla Ibrahim, Khawla.Ibrahim@helsingborg.se

Länk: EU-projekt | [Helsingborg.se](https://helsingborg.se) (Stadsdelsmammor 2.0)

Mammor emellan

Projektet Mammor emellan riktar sig mot kvinnor i stadsdelen Araby i Växjö. Det syftar till att stärka kunskapen om bland annat demokrati och det svenska samhället hos nyanlända kvinnor. I Mammor emellan rekryteras kvinnor med varierande bakgrund för att bli stadsdelsmammor. De är 20–50 år gamla och kommer från Afghanistan, Irak, Somalia, Sudan och Iran. Några av kvinnorna har utbildning upp till universitetsnivå från sina hemländer medan andra inte har någon utbildning alls. De blivande stadsdelsmammorna går inledningsvis en utbildning på tre månader som utökar deras nätverk och ger större kunskap om bland annat demokrati, språkinläring, jämställdhet, myndighetskontakt och hur det går till att söka utbildning/arbete och skaffa information från bostadsbolag. Innehållet är baserat på sådant som kvinnorna själva anser behövs bland nyanlända och utrikes födda kvinnor. Utbildningen avslutas med att gruppen formellt diplomerar som projektets Stadsdelsmammor. Stadsdelsmammorna arbetar sedan uppsökande och rör sig i stadsdelen. De ger samhällsinformation, skapar nätverk, svarar på frågor, delegerar frågor till rätt instans samt bistår med stöd och myndighetskontakter för boende i stadsdelen Araby. En ambition med projektet är att skapa en metod som kan användas även i andra stadsdelar och kommuner i Kronobergs län.

Araby i Växjö är ett område med socioekonomiska utmaningar. Genom att utbilda ett antal kvinnor från olika länder, som bor i området och talar språk som ofta talas där, hoppas projektet kunna bidra till att förbättra den socioekonomiska situationen för invånarna i Araby. Stadsdelsmammorna sprider samhällsinformation till andra kvinnor i området, men utgår också från de behov som finns hos målgruppen. Stadsdelsmammorna har på sig gröna scarfs och ambitionen är att göra dem till välkända personer i Araby. De ska vara redo att ge individanpassad hjälp genom att vara synliga vid olika sociala mötesplatser i området och genom informationsträffar som anordnas inom projektet. De ger stöd särskilt till föräldralediga kvinnor och kvinnor med små barn, men även till andra grupper i området som söker upp stadsdelsmammorna för råd och hjälp. Det går redan att se goda resultat av insatsen. Även stadsdelsmammorna själva är positiva till det de har åstadkommit.

Aktör: Växjö kommun

Samverkanspart: ID - Institutet för lokal och regional demokrati, Arabys Aktiva Familjer, Växjöbostäder AB, Victoria Park och Hyresgästföreningen Region Sydost

Plats: Växjö kommun, stadsdelen Araby

Finansiering: Bidrag för flyktingguider och familjekontakter – Länsstyrelsens §37a-medel

Budget: 423 706 kr

Tidsperiod: 2020-11-01 till 2022-01-31

Kontakt: Alexander Willstedt, alexander@idvxo.se

Kvinnokraft Järva

Kvinnokraft Järva var en uppsökande och metodutvecklande insats för utrikes födda kvinnor i Järvaområdet i Stockholm stad. Fokus ligger på kvinnor med kort utbildning och liten arbetslivserfarenhet.

Syftet med projektet var att ta fram och använda effektiva metoder för att stödja kvinnorna och motivera dem att påbörja sin väg mot jobb eller studier. De stödjande och motiverande aktiviteterna genomfördes i samverkan mellan Kvinnokraft Järva och andra aktörer i stadsdelen. Målet med projektets metoder var att stärka icke etablerade kvinnors delaktighet, egenmakt och möjligheter till utbildning. Förhoppningen var att de på så vis kunde närma sig ett framtida yrkesliv och ekonomisk självständighet.

När deltagare från målgruppen fick vara med och planera insatserna blev hela målgruppen mer motiverad och kände sig tryggare. Kvinnokraft Järva planerade därför sina aktiviteter med stöd av en referensgrupp. Referensgruppen var med och diskuterade sina egna önskemål samt målgruppens behov och andra öppna frågeställningar. Planeringsträffarna skedde lokalt i Järva. Aktiviteterna som hade flest besökare utfördes i närheten av deltagarnas bostad eller skola.

Trots att målgruppen är komplex och att covid-19 medförde restriktioner under projektiden, lyckades de medverkande skapa aktiviteter och nå resultat. Genom att anställa stadsdelsmammor utökade de samhällsvägledningen och lotsverksamheten, det vill säga möjligheten för kvinnor ur målgruppen att ha någon som följer med, lotsar, dem till en myndighet eller annan samhällsaktör. De skapade studiecirkelar och utvecklade ett lokalt mentorskapsprogram, liksom tog fram verktyg för föreningsmatchning.³ Allt detta stärkte kvinnornas delaktighet i samhället och öppnade nya vägar för dem. De ansvariga för projektet menar även att deltagarna har fått en bättre förståelse för hur samhället är organiserat, utökat sina nätverk och blivit mer etablerade som samhällsmedborgare.

Projektet har avslutats men arbetet med att ta fram metoder och arbetssätt fortsätter vid sidan av. Så gör även arbetet med att implementera metoderna i medborgarkontorens ordinarie verksamhet. Det finns också en strävan efter att utveckla och stärka stadsdelsmammornas roll då de har haft stor betydelse för det uppsökande och lotsande arbetet. De utgör en viktig länk mellan invånarna, medborgarkontoret, och det lokala föreningslivet.

³ Via Inkludering genom föreningslivet som är en metod som bygger på [VIDA-modellen](#) och Nätverk – Aktivitet – Delaktighet (NAD).

Det var svårt för mig när jag först kom till Sverige. Jag var ofta ledsen. Jag tänkte mycket på mina barn som är kvar i hemlandet och mina lärare oroade sig för mig. En dag knackade Kvinnokraft på min dörr. Det blev en vändning för mig. Verksamheten har hjälpt mig mycket och nu har jag jobb. När kvinnor hjälper kvinnor blir det bättre för alla. Kämpa på!
– Elsa, deltagare Kvinnokraft Järva

Aktör: Stockholm stad

Samverkanspart: Jobbtorg Kista, Jobbtorg Unga Kista och Studieförbundet

Plats: Stockholm Stad, stadsdelarna: Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista

Finansiering: Statsbidrag för att skapa beredskap och underlätta etableringen av nyanlända – Länsstyrelsens §37 medel

Budget: 2 316 711 kr

Tidsperiod: 2020-01-20 till 2021-10-31

Kontakt: Spånga-Tensta, Anna Hansson, anna.k.hansson@stockholm.se ; Rinkeby-Kista, Elin Palmstierna, Elin.palmstierna@stockholm.se

SPRÅKA

Den kommunala öppna förskolan i Vännäs kommun uppmärksammade att utrikes födda föräldrar, framför allt kvinnor, inte besökte den öppna förskolan i samma utsträckning som andra kommuninvånare. Samtidigt identifierade kommunen att föräldralediga hade låg progression i sin språkinläring. För att möta dessa utmaningar avsattes det veckovis ett specifikt tillfälle på öppna förskolan för utrikes födda föräldralediga för att kombinera verksamheten med språkträning. SPRÅKA:s huvudsyfte var att bryta isoleringen och skapa en trygg mötesplats för utrikes födda kvinnor som är föräldralediga, och samtidigt främja fortsatt språkinläring. Det fanns även en tanke om att ge samhällsinformation och fortsätta integrera kvinnorna i samhället under deras föräldraledighet. Hembesök användes för att söka upp deltagare och motivera dem till att komma till den öppna förskolan. Påminnelse-sms skickades ut inför varje träff, vilket gjorde att många deltog i SPRÅKA:s aktiviteter.

En dag i veckan fanns en socialpedagog och en förskolelärare på plats på den öppna förskolan och tog emot utrikes födda kvinnor och deras barn. Språkträning kombinerades med andra aktiviteter såsom studiebesök och informationsträffar. Deltagarna fick även hjälp med jobbsökande aktiviteter såsom att skriva CV och personligt brev. Efter önskemål från deltagarna skapades det en grupp för yoga och styrketräning.

Projektet hade ett utvecklat samarbete med barnmorska, BVC-sköterska, socionom med flera från familjecentralen. Detta underlättade för kvinnorna i målgruppen att ta kontakt med de olika professioner som finns kopplade till familjecentralen. De som ligger bakom projektet skriver att "Det viktigaste resultatet har varit att deltagarna har fortsatt besöka SPRÅKA, blivit trygga med Familjecenter, med oss i personalen och varandra". Flera av kvinnorna som deltagit har sagt att de har fått ökat självförtroende och vågat besöka den öppna förskolan även under tider då den varit öppen för alla. De har dessutom känt sig mindre ensamma och har knutit kontakter som fortsatt på deras fritid. Insatsen har till och med lett till arbete för en deltagare efter att projektledaren gett information om jobbsökande, samt stöttat i processen att skriva CV och personligt brev.

SPRÅKA fortsätter i kommunal regi efter att ha startat som projekt.

Viktigt med relationsskapande och uppsökande insatser för att nå målgruppen. Att lägga mycket krut på information och att skapa en inkluderande anda där alla känner sig trygga lade en bra grund.

– Emma Frohm, projektledare SPRÅKA

Aktör: Vännäs kommun

Plats: Vännäs kommun

Finansiering: Bidrag för flyktingguider och familjekontakter – Länsstyrelsens §37a-medel

Budget: 385 568 kr

Tidsperiod: 2019-01-07 till 2020-06-30

Kontakt: Emma Frohm, emma.frohm@vannas.se

Starka mammor – en nyckel till integration

Insatsen Starka mammor syftar till att överbrygga tillitsklyftan mellan utrikes födda kvinnor och svensk offentlig verksamhet. Den riktar sig till utrikes födda kvinnor med varierande utbildningsbakgrund och olika lång vistelsetid i Sverige. De flesta av kvinnorna har barn. Förhoppningen är att kvinnorna ska lära sig mer om svenska samhället och få större självförtroende och framtidstro. De ska få mer tillit till samhällets institutioner och motivation att planera för sitt arbetsliv. Första steget är ofta att vinna deras tillit och förtroende. För detta ändamål har kvinnliga kulturtolkar anlitats i projektet. De lyckas med sin uppgift tack vare att de talar samma språk som deltagarna (dari, persiska, tigrinia, tigre, arabiska och somaliska) och själva har varit i situationen att vara ny i Sverige. Kulturtolkarna verkar som brobyggare och hjälper därför inte bara de utrikes födda kvinnorna i målgruppen. De hjälper även offentligt anställda personer att nå dessa kvinnor med information och erbjudanden om stöd och utbildning. Kulturtolkarna rekryterar deltagare till kurser, informationstillfällen och dialogmöten och möjliggör att kvinnorna får kontakt med myndigheter och mer förståelse för hur Sverige fungerar. Ett viktigt första steg i projektet är att ge kvinnorna tillgång till ett socialt nätverk för att förebygga risk för depression och känslor av hopplöshet.

Kulturtolkarna jobbar uppsökande och har skapat stora sociala kontaktnät i nordöstra Göteborg. De skapar kontakt och förtroende genom att hjälpa deltagarna med myndighets- och vårdkontakter vid behov. De har även varit framgångsrika med att bygga broar mellan föräldrar som är nya i Sverige eller lever i utanförskap och det svenska samhället. De har skapat sociala kontakter mellan deltagande föräldrar och arrangerat välbesökta dialoger mellan föräldrar, skolan, trygghetsvårdar, polisen och socialsekreterare. Kulturtolkarna håller dessutom i olika kurser på kvinnornas modersmål, på teman som samhälle, hälsa och föräldraskap och mycket annat. De ger även kurser i svenska språket.

De som ligger bakom projektet menar att insatserna betyder mycket för många kvinnor. Kvinnorna har fått hjälp av kulturtolkarna att lösa olika problem och mår bättre än förut tack vare det. De är nu mer motiverade att utbilda sig och delta i det svenska samhället.

Kulturtolkarna utanför mötesplats Kryddan. Fotograf: Bodil Frey

Aktör: Tidigt Föräldrastöd

Plats: Göteborg, stadsdelen Angered

Samverkanspart: Studieförbundet Sensus

Finansiering: Allmänna Arvsfonden samt Västra Götalandsregionen och Göteborgs Kommun

Budget: 6 829 927 kr

Tidsperiod: 2019-08-01 till 2022-07-31

Kontakt: Bodil Frey, Bodil.frey@tidigtforaldrastod.se

Vägledande insatser

De flesta människor har bara en vag uppfattning om hur deras kunskaper och erfarenheter kan användas i samhälls- och arbetslivet. För många är det svårt att veta om, och i så fall var, de egna kunskaperna är relevanta och efterfrågade och hur de kan användas på bästa sätt. Detta gäller alla som söker jobb eller vill byta jobb, men särskilt gäller det de individer som aldrig har fått möjlighet att delta i samhällslivet.

Bland nyanlända och utrikes födda kvinnor saknas ofta denna möjlighet. Delaktighet är utgångspunkten bakom de vägledande insatser som görs för målgruppen. Nyanlända och utrikes födda kvinnor bemöts ofta av stereotypa antaganden om dem som grupp och riskerar ofta att utsättas för diskriminering.⁴ Dessutom möter utrikes födda kvinnor gång på gång en omgivning som påtalar deras brister eller tillkortakommanden – brist på formell utbildning och arbetslivserfarenhet, bristande språkkunskaper, avsaknad av socialt nätverk och så vidare. Allt detta påverkar kvinnornas hälsa, självkänsla, motivation och framtidstro.⁵

I denna del av exempelsamlingen finns verksamheter och projekt som Länsstyrelsen kategoriserar som vägledande och som kan bidra till Agenda 2030 hållbarhetsmål 10, minskad ojämlikhet. Merparten av de verksamheter som

⁴ United Nations. CERD/C/SWE/CO/22-23. Committee on the Elimination of Racial Discrimination. Concluding observations on the combined twenty-second and twenty-third periodic reports of Sweden. 6 June 2018.

⁵ Länsstyrelsen Stockholm Rapport 2021:23 Vita privilegier och diskriminering- processer som vidmakthåller ojämlikheter på arbetsmarknaden s.39–45, 48f

presenteras nedan arbetar med att synliggöra kvinnornas erfarenheter, deras kompetens och i vilket sammanhang dessa är behövda. Deltagarna får exempelvis sin arbetsförmåga prövad, klarlagd och dokumenterad. Aktiviteterna inom de vägledande insatserna är ofta medvetet förlagda utanför den traditionella klassrumsundervisningen och innehåller praktiska och kreativa moment varvat med hälsofrämjande och föräldrastödjande inslag. När kvinnorna själva får syn på sina kunskaper och förmågor och var dessa kan tänkas komma till nytta i samhället stärks kvinnornas självkänsla och motivationen att delta i både samhälls- och arbetslivet. I vissa fall väcks ett intresse för vidare studier.

Flera av de vägledande verksamheterna arbetar även med samverkan och stöd till arbetsgivare. Syftet är att få syn på potential och möjligheter hos individer som är språksvaga och saknar formaliserad kunskap. Dessa verksamheter har till exempel testat olika metoder för att få bättre matchningar mellan arbetssökande och arbetsgivare. De har även jobbat med att erbjuda praktikplatser utifrån individens intressen, provat nya metoder för validering och inrättat språkstödjare på arbetsplatser.

För kvinnor som inte varit delaktiga i samhällslivet under många år, exempelvis på grund av flerårig föräldraledighet, kan vägledning till en öppen förskola eller en mötesplats vara första steget till att få känna sig delaktig, inkluderad och behövd.

Kvinnor som besöker en öppen förskola är där främst i egenskap av att vara förälder och deltar i sångstunder och liknande aktiviteter på jämlika villkor med andra föräldrar. Medan de är där kan de även erbjudas riktade insatser som sfi eller annat språkstöd, studie- och yrkesvägledning eller föräldraskapskurser för nyanlända. På de öppna mötesplatserna hålls ofta studiecirklar eller andra kurser enligt folkbildningens metodik. Där sker lärandet gemensamt i grupp. Alla är aktiva, samtalar och byter erfarenheter. I dessa forum övar kvinnorna på att sätta ord på sina behov, styrkor och möjligheter. För vissa kvinnor är det första gången i deras liv som deras åsikter och önskemål hörsammas, och de får möjlighet att själva ta kommandot över sina liv.

I korthet går det att säga att framgångsrika verksamheter har arbetat med olika metoder för att hjälpa individer att få syn på sina egna resurser och förmågor. Tack vare att de fått en klarare självbild har kvinnorna kunnat söka sig vidare och erbjuda sina kompetenser i olika sammanhang.

SARAH – Språk och Arbete genom Aktivitet och Hälsa

I projektet SARAH blir utrikes födda kvinnor en del av arbetsgemenskapen på Sunderby folkhögskola. Målgruppen är utrikes födda kvinnor med kort utbildningsbakgrund och svaga kunskaper i svenska språket – faktorer som gör att de står långt ifrån arbetsmarknaden. På folkhögskolan får de undervisning i svenska. Men de får också göra studiebesök och har kontakt med en dramapedagog för att stimulera språkutvecklingen. Målet med projektet är att skapa en ny modell för målgruppen som bygger på kvinnornas olika förmågor och starka vilja att börja arbeta.

Efter projektets slut ska deltagarna ha:

- fått sin arbetsförmåga prövad,
- ett bredare kontaktnät och därigenom större chanser att få arbete,
- fått kunskap om kvinnors möjligheter och rättigheter i Sverige,
- ökat sin anställningsbarhet genom större erfarenhet, bättre språkkunskaper och ökad självkänsla.

Efter projektets slut ska även:

- Sunderby folkhögskolas vilja och förmåga ha ökat när det gäller att ta emot praktikanter och deltagare med låga språkkunskaper och liten arbetslivserfarenhet,
- Sunderby folkhögskola ha fördjupat sina kontakter med företag och offentliga arbetsgivare och utvecklat förmågan att matcha deltagare med arbetsgivare,
- Arbetsförmedlingen och Sunderby folkhögskola ha utvecklat sitt samarbete kring personer i målgruppen.

Kvinnorna som deltar i projektet har varit i Sverige mellan 3 och 21 år. De kommer från Afghanistan, Syrien, Somalia, Kashmir, Eritrea, Zimbabwe, Iran, Thailand. Generellt har kvinnorna redan varit med i många insatser och har tidigare provat på att praktisera. Nästan alla har gått på sfi men av olika skäl blivit utskrivna, oftast på grund av bristande framsteg. Några har slutat i samband med barnafödsel och sedan inte kommit tillbaka. De allra flesta av kvinnorna har låg utbildningsnivå, långt under 9 år, och flera är analfabeter på sitt eget språk. Många har också en hälsoproblematik som inte är riktigt utredd.

Inom projektet kartläggs om deltagarna kan läsa och skriva på sitt eget språk och på svenska. Projektet försöker också ta reda på vad kvinnorna har gjort i sitt hemland som inte syns i tidigare kartläggningar. Den kartläggning av målgruppen som gjordes innan projektet startade visade att kvinnorna var trötta på att sitta i skolan och ville ut och jobba. Därför har typiska ”skolaktiviteter” undvikits inom projektet. Folkhögskolans egen pedagogik med individuellt anpassad

undervisning har dock fungerat bra. I denna pedagogik används varje individs styrka för att berika gruppen.

Av de 17 deltagare som hittills avslutat insatsen har cirka en tredjedel gått vidare till ett vanligt arbete eller till praktik. Hälften deltar i insatser som anordnats av Arbetsförmedlingen. Det handlar då om insatser såsom arbetsförmågeutredning och kontakt med en arbetspsykolog eller coach. Resten av deltagarna är sjukskrivna, ska börja på sfi eller har flyttat.

Aktör: Sunderby folkhögskola

Samverkanspart: Arbetsförmedlingen

Plats: Luleå kommun, inklusive deltagare från Bodens kommun

Tidsperiod: 2019-01-02 till 2022-06-30

Finansiering: Europeiska socialfonden (ESF)

Budget: 4 445 091 kr

Kontakt: Catharina Ljungcrantz, catharina@sunderbyfolkhogskola.se

Länk: Sarah - Sunderby folkhögskola (sunderbyfolkhogskola.se)

Etablering kvinna

Projektet Etablering kvinna är ett samarbete mellan samordningsförbundet, Piteå kommun och Arbetsförmedlingen. Syftet med projektet är att stärka nyanlända kvinnors kompetens så att de kan tillgodogöra sig sfi och vidare studier hos olika utbildningsaktörer. Målgruppen är kvinnor utan tidigare skolgång eller med mycket kort skolgång. Alla deltagare är analfabeter utom en. Kvinnorna i målgruppen befinner sig ofta i en komplex situation med hälsoproblem, en upplevelse av kulturkrock i mötet med nya normer och värderingar samt just analfabetism.

Varje deltagare i projektet får en individuell utvecklingsplan som baseras på de kunskaper och erfarenheter deltagaren redan besitter. Det kan handla om kunskaper om och erfarenheter av till exempel matlagning, hemkunskap, jordbruk/trädgård, vård av äldre anhöriga, omhändertagande av barn eller olika former av hantverk.

Eftersom målgruppen är komplex strävar de som arbetar med projektet efter att ta fram metoder ur ett helhetsperspektiv. Metoderna ska senare användas i fler verksamheter. Ett mål är att skapa flexibla modeller för lärande i olika former och arbetssätt som ökar anställningsbarheten. Efter att metoderna har använts i en insats ska deltagarna på egen hand kunna ta bussen, kunna klockan, handla mat, förstå siffror, hantera myndighetskontakter, utveckla sin talade svenska samt utveckla den kunskap de redan besitter. Sammantaget förväntas detta leda till att självförtroendet ökar hos kvinnorna och att de kan hantera det nya sammanhanget i Sverige på ett självständigt sätt.

Projektet har haft 16 deltagare hittills. Fyra har gått vidare till studier, en till praktik och en till extratjänst övriga är kvar i projektet.

Aktör: Samordningsförbundet södra Norrbotten och Piteå Kommun

Samverkanspart: Piteå kommun och Arbetsförmedlingen

Plats: Piteå kommun

Tidsperiod: 2020-01-02 till 2022-06-30

Finansiering: Samordningsförbundet södra Norrbotten

Budget: 2 500 000 kr

Kontakt: Henrik Brundin, henrik.brundin@pitea.se

Länk: Etablering kvinna | Samordningsförbundet (samordningnorrboten.se)

Min Framtid

Projektet Min Framtid riktade sig till kvinnor med annat modersmål än svenska och med liten förankring i arbetsmarknaden, eller ingen förankring alls.

Deltagarna hade avbrutna sfi-studier bakom sig och valdes ut tillsammans med sfi-lärare. Syftet med insatsen var att ge deltagarna motivation att söka sig till utbildningar och praktikplatser, men också att stimulera dem till att göra icke traditionella yrkesval. Det sistnämnda skedde genom att de som arbetade med projektet berättade om alternativa utbildningsvägar och yrken med personalbrist.

Deltagarna fick läsa tre schemalagda ämnen som var tänkta att ge dem ökad egenmakt: arbetsmarknad, samhällskunskap och digitala verktyg. Dessa ämnen kompletterades med motiverande, kreativa och hälsofrämjande insatser.

Flera av kvinnorna hade aldrig arbetat. Därför lades stor vikt vid att låta dem fundera ut och sätta ord på sina egna styrkor och på vad de själva ville uppnå. Metoder som [supported employment](#)⁶ och motiverande samtal hjälpte flera av kvinnorna ut i arbete eller praktik. Projektets utformning med en liten grupp under en lång, intensiv period gav deltagarna en känsla av tillhörighet. De kunde lyfta fram varandras styrkor och på sätt bli draghjälp åt varandra.

De kreativa aktiviteterna var viktiga dels för att öka sammanhållningen i gruppen, dels för att stimulera språkutveckling och hälsa. Hälsa präglade projektet på flera sätt då samtliga deltagare gick en simkurs och en cykelskola. De flesta av deltagarna tog sig an Västra Götalandsregionens utbildning ”Hälsa i Sverige”. Projektet innehöll även fysiska aktiviteter som promenader eller träning på gym. Vid projektets slut skulle varje deltagare ha en handlingsplan med de steg som deltagaren behövde ta för att påbörja sin process mot arbete eller utbildning.

Min Framtid pågick under 2018 och 2019 med två grupper och totalt 19 deltagare på heltid i fem månader. Efter första omgången gick merparten ut i arbete eller studier. Bland annat anställde studieförbundet ABF Sjuhärad kvinnor från projektet för en nystartad uppsökande verksamhet. Andra deltagare fick anställning inom förskolan, hos lokalvårdsföretag och i butik. Efter andra omgången av projektet hade närmare hälften av deltagarna erhållit arbete – både heltidsanställningar och timanställningar. Resterande var på väg ut i praktik. De flesta praktikplatserna var kombinerade med sfi-studier.

⁶ Läs mer på sida 70

Aktör: Vårgårda kommun

Samverkanspart: Arbetsförmedlingen och ABF Sjuhärad

Plats: Vårgårda kommun

Tidsperiod: Grupp 1: 2018-09-17 till 2019-02-08, grupp 2: 2019-02-07 till 2019-06-26

Finansiering: Arbetsförmedlingen (900 000kr) och Vårgårda kommun.

Budget: 1 200 000 kr

Kontakt: Matilda Maroti, matilda.maroti@vargarda.se

ENVIS & Catena

ENVIS & Catena är ett samarbete mellan Helsingborgs folkhögskola, Svenska kyrkan och Stadsmissionen. Projektet riktar sig till vuxna utrikes födda som varken slutfört sfi eller kommit in på den svenska arbetsmarknaden. Syftet med projektet är att erbjuda insatser för att stärka livskvaliteten hos de individer som har levt i utanförskap. Målet är att bryta isolering, främja språkutveckling och fysisk och psykisk hälsa samt skapa förutsättningar för individen att närma sig den svenska arbetsmarknaden och delta i det svenska samhället i stort.

Målgruppen består främst av kvinnor med sammansatt problematik i form av arbetslöshet i kombination med exempelvis psykisk eller fysisk ohälsa, inlärningssvårigheter och/eller språksvårigheter. Vidare saknar kvinnorna ofta socialt nätverk och relevant arbetslivserfarenhet, eller har en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga.

I projektet kombineras arbetsträning med svenskstudier, grundläggande utbildning inom IT och hjälp att ta kontakt med myndigheter och andra aktörer. Insatserna varierar från individ till individ eftersom individerna i målgruppen har olika förutsättningar. Sammanlagt har projektet haft 45 deltagare under tre år. Av dem har 43 varit kvinnor, och de återstående har varit män. Samtliga deltagare blev individuellt kartlagda med hjälp av tolk i början av projektet. Kartläggningarna visade att en stor del av deltagarna har mycket kort eller ingen skolgång från hemlandet och att många var analfabeter innan de kom till Sverige. Vid kartläggningen framkom att de kvinnor som arbetat i hemlandet oftast hade arbeten som saknar svensk motsvarighet. De har därför fått fokusera på att lära sig mer om och testa yrken som är nya för dem.

Vid projektets slut är tanken att varje deltagare ska slussas vidare till en lämplig instans hos exempelvis Arbetsförmedlingen, kommunen eller sjukvården, eller till utbildning/praktik/jobb. Deltagare med särskild problematik bör få extra hjälp med att komma vidare till lämplig instans. Det gäller då problematik som inte blivit utredd tidigare, såsom inlärningssvårigheter eller sjukdomar/ohälsa. Samtliga deltagare har under det första projektåret blivit remitterade till lämpliga insatser. Under det andra projektåret påverkade pandemin insatsens resultat och en handfull deltagare har därför fått möjlighet att fortsätta ett år till.

Att deltagarna har fått möjlighet att vara i en reell arbetsplats har fått dem att växa och känna samhörighet med ökat självförtroende. Att få rutin och struktur skapar stabilitet för den enskilde. Att vara produktiv och jämlik ger styrka i livet.

– Rebecca Sörling, verksamhetschef område Arbetsintegration på Göteborgs stadsmission.

Aktör: Svenska kyrkan, Helsingborgs folkhögskola och Stadsmissionen

Plats: Göteborgs Stad, stadsdelarna Västra Frölunda, Östra Göteborg, Angered samt Hisingen.

Tidsperiod: 2019-10-01 till 2022-10-01

Finansiering: Västra Götalandsregionen

Budget: 2 250 000kr

Kontakt: Andrea Bruzelius, Andrea.bruzelius@svenskakyrkan.se; May Musa, may.musa@stadsmissionen.org

Föreningshuset Kontakten

Kontakten är en levande mötesplats och ett aktivt föreningshus som Studieförbundet Uppsala ligger bakom. På Kontakten får besökarna lära sig mer om demokratiska former genom olika föreningar som arbetar med delaktighet och inflytande liksom inkludering och integration.

Verksamheten syftar till att stärka civilsamhället och bidra till stadsdelsutvecklingen i Gottsunda/Valsätra, som ligger i Uppsala kommun. Den arbetar med att skapa ett bredare kontaktnät för människor och föreningar samt ordna möten mellan människor och kulturer. Det hela är tänkt att öka individens egenmakt och organisering.

Insatserna på Kontakten avser att:

- hjälpa deltagarna att göra aktiva val för att påverka sin livssituation och framtid,
- öka deltagarnas anställningsbarhet,
- stärka deltagarnas kulturella identitet, hälsa, välbefinnande och självkänsla,
- väcka lust till skapande och konstnärligt uttryck och att bidra till att deltagarna har en aktiv fritid,
- få människor att växa i sin roll som ledare.

Deltagarna består av bland annat medlemmar i invandrarföreningar, vuxna utanför föreningslivet och unga vuxna. En majoritet av besökarna är utrikes födda kvinnor och barn. För att främja kvinnornas möjlighet till arbete eller studier erbjuds skriv- och läsaktiviteter för deras barn.

Studieförbundet har en pågående insats som innebär att deltagarna får validera sina icke-formella kompetenser med särskilt fokus på arbetsmarknadskompetenser. Det främsta syftet med valideringen är att göra deltagarna medvetna om sina styrkor så att de känner sig säkrare när de söker jobb. Deltagarna gör valideringen i tre steg. De

- fyller i ett webbaserat självskattningsformulär,
- löser uppgifter tillsammans i grupper om fyra personer,
- har ett enskilt samtal med sin handledare.

När deltagarna har genomfört valideringen får de ett intyg på sina kompetenser och förmågor. Metoden som används för att validera detta är Open College Network [OCN](#)⁷.

Kontakten har funnits i många år. Insatserna har lett till resultat på flera olika nivåer och har haft en stor lokal påverkan i Gottsunda-området. Förutom hjälp

⁷ Läs mer på sida 70

med validering har deltagarna fått möjlighet att regelbundet prata och skriva svenska på Gottsundas skriv- och språkkaféer samt delta i utbildningar i föreningskunskap, föreningsutveckling och ledarskap. Detta minskat deras isolering och utanförskap. Deltagarna har även haft möjlighet att delta i Studieförbundet studiecirkel ”Älskade barn” – för föräldrar i ett nytt land samt i olika hälso- och träningsgrupper.

Aktör: Studieförbundet Uppsala

Samverkanspart: 30+ föreningar

Plats: Uppsala kommun, stadsdelen Gottsunda

Tidsperiod: 2012-10-01 – pågående

Finansiering: Studieförbundet och Uppsala kommun

Budget: 3 111 000 kr

Kontaktperson: Gunhild Hansen, gunhild.hansen@studieforbundet.se

Mitt liv i Sverige

Programmet Mitt Liv i Sverige innehöll olika tematräffar om hur det är att leva i Sverige. Det anordnades av Avesta kommun i samarbete med Arbetsförmedlingen, folktandvården, olika försäkringsbolag, polisen, primärvården, räddningstjänsten och representanter från kommunens barnomsorg, socialtjänst och vuxenutbildning. Deltagarna i programmet hade kort utbildningsbakgrund, var nyanlända eller hade varit i Sverige en längre tid. De kom från Syrien, Afghanistan och Eritrea. Det som kännetecknade dem var att de länge hade stått utanför arbetsmarknaden och saknat möjlighet att utbilda sig på grund av föräldraledigheter och bindande familjesituationer.

Syftet med programmet var att ge deltagarna nya perspektiv och ny kunskap om sin roll i familjen, men också motivation och ökad ekonomisk och arbetsrelaterad självständighet. Insatsen förväntades ge kvinnor bättre initiativförmåga och självförtroende samt bättre insyn i områdena hälsa, utbildning och arbete. Männerna och kvinnorna som deltog i insatsen fick möjlighet att aktivt söka kontakt med etablerade svenskar och ansvar för att skapa aktiviteter som byggde på gemensamma intressen och behov.

De som anordnade programmet gav deltagarna information om olika samhällsfunktioner, kunskaper om det svenska samhället och den svenska arbetsmarknaden samt lärdomar inom området hälsa. Deltagarna träffades i grupper en gång i veckan.

Programmet hade 30 deltagare: 25 kvinnor och 5 män. Avesta kommun följde upp insatsen genom att ha individuella samtal med samtliga deltagare. Vid utvärderingsmötet mellan verksamheterna som arrangerat programmet visade det sig att deltagarna hade ordnat praktikplatser på egen hand och på eget initiativ sökt tjänster inom omsorgs- och restaurangbranschen. Vissa deltagare hade börjat studera svenska på heltid. En deltagare bestämde sig för att söka information om hur man startar en studiecirkel för att kunna sätta upp teaterföreställningar utifrån sina egna texter.

Aktör: Avesta kommun

Samverkanspart: Arbetsförmedlingen, Primärvården, Folktandvården, Försäkringsbolag, Vuxenutbildning, Polisen, Försäkringsbolag, Räddningstjänst

Plats: Avesta kommun

Tidsperiod: 2020-02-17 till 2021-06-10

Finansiering: Avesta Kommun - inom ramen för den egna integrationsverksamheten i kommunen

Budget: 75 procent av en heltidstjänst samt tolkkostnader

Kontakt: Marie Hjelm, Marie.hjelm@avesta.se; Najwa Abbas, Najwa.abbas@avesta.se

Länk: Integrationsenheten Avesta - Startside | Facebook

Hälsofrämjande insatser

Att ha en god fysisk och psykisk hälsa är nödvändigt för att kunna delta i de insatser som samhället har att erbjuda kopplat till utrikes föddas etablering. God hälsa är också viktigt för att kunna driva sin egen utveckling framåt och på sikt kunna etablera sig i det svenska samhället.

I Sverige är etableringsprogrammet det huvudsakliga verktyget för att hjälpa nyanlända att bli självförsörjande. Vid sidan av etableringsprogrammet görs även andra viktiga insatser, i synnerhet för utrikes födda kvinnor. I många fall syftar insatserna till att erbjuda stöd till personer som av olika skäl "fallit mellan stolarna", är sjukskrivna och/eller har haft begränsad kontakt med myndigheter.

I denna del av exempelsamlingen finns insatser som fokuserar på hälsa och därmed kompletterar insatserna i etableringsprogrammet. De kan bidra till Agenda 2030 hållbarhetsmål 3, ökad hälsa och välbefinnande samt hållbarhetsmål 10, minskad ojämlikhet. Insatserna genomförs av myndigheter, samordningsförbund, kommuner och civilsamhällesaktörer med flera. De utgör en viktig källa till kunskap om utrikes födda kvinnor: om vad som främjar och hindrar deras deltagande i etableringsinsatser eller studier och deras etablering på arbetsmarknaden.

Forskning kring strukturell diskriminering i arbetslivet visar att personer som lever som "icke-vita" ofta utsätts för olika typer av rasistiska beteenden. Att utsättas för dessa beteenden bidrar till ökad stress och ohälsa. De negativa konsekvenserna av strukturell diskriminering och rasistiska beteenden skapar

ytterligare hinder inom olika områden i livet. Det kan bland annat handla om nedsatt förmåga att arbeta eller studera.⁸

Bland verksamheterna och projekten inom området hälsa finns det många framgångsfaktorer. Det har till exempel gett goda resultat att:

- skapa ett väl fungerande samarbete mellan olika organisationer och aktörer,
- ge möjlighet till individanpassning av aktiviteter,
- kombinera fysiska aktiviteter och teoretiska moment,
- skapa relationsskapande aktiviteter och tillåtande miljöer,
- utgå ifrån individuella förutsättningar,
- låta individer från målgruppen delta i planeringen av aktiviteter,
- göra självförtroendeskapande insatser,
- uppmärksamma målgruppens befintliga styrkor och kompetenser,
- låta etablerade svenskar i närområdet vara delaktiga.

Insatserna som beskrivs i detta kapitel visar att det finns ett stort engagemang för målgruppen. De bygger på tankar om att möta målgruppen där den befinner sig och att uppmuntra till utveckling därifrån. En återkommande utgångspunkt är att se de utrikes födda kvinnorna som starka och kompetenta personer. Insatserna handlar ofta om att verka för att kvinnorna ges möjlighet att upptäcka sina styrkor. I flera av projekten som länsstyrelserna tagit del av har kvinnor fått ökad självkänsla och egenmakt när de nått sina egenuppsatta mål. Hälsan har förbättrats i målgruppen, och många deltagare har fått motivation att röra sig närmare ett arbete eller en utbildning. Sammanfattningsvis bidrar de hälsofrämjande insatserna till att utrikes födda kvinnor framgångsrikt kan etablera sig i samhället.

⁸ Rapport 2021:23 Länsstyrelsen Stockholm Vita Privilegier och diskriminering

Hälsofrämjande etablering

Hälsofrämjande etablering var ett nationellt projekt, delfinansierat av Europeiska Socialfonden. Projektet drevs av SKR (Sveriges Kommuner och Regioner), Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. SKR var projektägare.

Projektets syfte var att bidra till att nyanlända kvinnor och män med ohälsa och/eller funktionsnedsättning kom närmare arbetsmarknaden eller kunde försörja sig själva genom arbete eller studier. Det fanns även en vidare förhoppning om att projektet kunde få betydelse för hela Sverige i landets strävan efter en bättre etableringsprocess.

Projektet utvecklade och testade arbetssätt för att tidigt upptäcka kvinnor och män med ohälsa och/eller funktionsnedsättning och sedan anpassa insatserna utifrån deltagarens individuella behov. Det undersökte hur systemet som ger stöd att komma i arbete eller utbildning bättre kan anpassas till personer med ohälsa och/eller funktionsnedsättning samt utvecklade strukturer för ökad samverkan och samsyn kring målgruppen hos berörda aktörer.

Projektverksamheten fanns på flera olika orter och hade olika inriktningar. Länsstyrelsen väljer att lyfta fram två delprojekt, i Västerbottens och Kronobergs län.

Västerbottens län

I Umeå var Samordningsförbundet Umeåregionen lokal projektägare och Arbetsförmedlingen, Umeå kommun, Region Västerbotten och Försäkringskassan deltagande aktörer. Under projekttiden tog sammanlagt 105 deltagare del av de olika aktiviteterna som erbjöds. Av dem var 80 procent kvinnor och 20 procent män. De kom från Syrien, Afghanistan, Iran, Irak, Kuwait, Sudan, Eritrea, Somalia och Kongo. Medelåldern var 42 år bland kvinnorna. Majoriteten deltog i etableringsprogrammet, men inte alla. Exempelvis hade vissa deltagare blivit färdiga med etableringsprogrammet 6 månader innan de hoppade på projektet. Utbildningsbakgrunden bland deltagarna varierade men de flesta hade kort utbildningsbakgrund, det vill säga upp till cirka 6 år.

Det som oftast låg bakom deras medverkan i projektet var svårigheter att ta sig vidare i sfi-studierna, generell smärtproblematik, stress, sömnproblem och behov av ökad hälsa. Utifrån deltagarnas individuella behov erbjöd projektet aktiviteterna hälsoskola, grupp vägledning, grön etablering samt de mer arbetsnära insatserna språkpraktik för kortutbildade, [Supported Training och Employment](#).⁹

Projektet skulle särskilt beakta kvinnors förutsättningar och möjligheter att tillgodogöra sig de etableringsinsatser som de blev erbjudna. En lokal målsättning

⁹ Läs mer på sida 70

var att Umeå kommun skulle öka inflödet av nyanlända och utrikes födda till Vuxentorget.¹⁰

Under insatsen Grupp vägledning blev deltagarna kartlagda. Kartläggningen visade att majoriteten av deltagarna hade låg utbildningsbakgrund. Så många som 80 procent av deltagarna befann sig på sfi studieväg 1.¹¹ Kartläggningen visade även på olika typer av ohälsa och funktionsnedsättning. De som låg bakom projektet tillsatte därför en beredningsgrupp som bestod av en arbetsförmedlare, en fysioterapeut/socialkonsulent, en flyktingkonsulent, en kurator från sfi, en distriktssköterska från primärvården och den lokala projektledaren. Beredningsgruppen kartlade varje individ utifrån områden som bakgrund, ohälsa, familjeförhållanden, vårdkontakter, sfi-nivå och sfi-progression. Därefter upprättades en projektplanering utifrån deltagarens individuella behov. Deltagaren blev inför uppstarten kallade till en informationsträff med övriga gruppdeltagare och kort därefter startades insatsen upp.

Av deltagarna i Umeå gick 20 procent till arbete eller studier. Det utgör 19 procent av kvinnorna och 15 procent av männen. Extratjänster gjorde att projektets mål om sysselsättning kunde uppnås. Projektet ledde dessutom till ett ökat inflöde till Vuxentorget. Totalt 38 av 94 deltagare tog sig dit. Det motsvarar 40 procent av alla deltagare. Av dem var 74 procent kvinnor och 26 procent män. Projektet resulterade även i ett förslag på en samverkansstruktur för aktörer som har uppdrag kopplade till etableringen av nyanlända, exempelvis Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Samordningsförbundet Umeåregionen. Aktörerna gör en gemensam initial kartläggning av individers behov, en gemensam uppföljning efter ett år och ett gemensamt avslut vid etableringstidens slut.

Det blev uppenbart hur viktigt det är med extratjänster som ger personer chansen att utvecklas både personligt och yrkesmässigt i ett reellt sammanhang. Vi behöver dock vara uppmärksamma på att arbetsplatserna arbetar inkluderande och får förutsättningar att vara en språkutvecklande arbetsplats.

– Projektledare Hälsofrämjande etablering i Västerbottens län

¹⁰ Vuxentorget är ett stöd för personer långt från arbetsmarknaden och samordnar behovsanpassade insatser från olika kompetensområden och verksamheter

¹¹ Vilket innebär att de har gått mellan 0 och 6 år i skola

Aktör: Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Samordningsförbundet Umeåregionen var lokal projektägare

Samverkanspart: Region Västerbotten, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Umeå kommun, Vännäs kommun

Plats: Umeå kommun och Vännäs kommun

Tidsperiod: 2018-04-01 till 2020-12-31

Finansiering: Europeiska socialfonden (ESF)

Budget: 6 870 477 kr

Kontakt: Johanna Nordström, johanna.nordstrom@umea.se

Länk: Hälsofrämjande etablering – Samordningsförbundet Umeåregionen (samordningsforbund.se)

Kronobergs län

I Kronobergs län var Växjö kommun lokal projektägare medan Alvesta, Lessebo, Tingsryd och Uppvidinge kommuner samt Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan var samverkande aktörer. Projektet riktade sig till nyanlända som misstänktes ha någon form av ohälsa och/eller funktionsnedsättning. De allra flesta som deltog var analfabeter och/eller lågutbildade. Få hade arbetslivserfarenhet vare sig från hemlandet eller från Sverige. Alla deltagare kartlades kontinuerligt under projektiden eftersom utbildning och kompetenshöjande insatser erbjöds inom ramen för projektet.

Medarbetarna i projektet arbetade hälsofrämjande och utforskande. Tack vare det kunde de upptäcka ohälsa och funktionsnedsättningar och ge deltagarna bästa möjliga förutsättningar för att etableras på arbetsmarknaden och integreras i samhället. Genom att arbeta koordinerande samordnades samtliga kontakter kring en individ och man arbetade i team för att stödja individen framåt.

Det huvudsakliga målet var att föra varje individ närmare arbetsmarknaden, liksom att utreda och ta hand om individens fysiska, psykiska och sociala hälsa. Tanken var att deltagarna skulle få ökad egenmakt för att kunna leva ett självständigt liv. Ett annat mål var att sprida kunskap om målgruppen hos samverkansaktörer för att kunna arbeta med målgruppen bättre och effektivare i framtiden.

Projektet hade totalt 58 deltagande individer. 23 procent fick arbete genom projektet (målet var 20 procent). 80 procent gjorde stegförflyttningar och 80 procent beskrev att de fått ökad egenmakt. 22 procent fick registrerad kod för funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen.¹² Samtliga i projektet fick stöd i att

¹² Jämfört med 2,5 procent när man tittar på alla inskrivna arbetssökande på Arbetsförmedlingen.

utreda sin hälsosituation. De fick även stöd i att planera framtida stegförflyttningar och komma närmare arbete eller studier.

Aktör: Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Växjö kommun var lokal projektägare

Samverkanspart: Växjö kommun, Alvesta kommun, Lessebo kommun, Tingsryd kommun, Uppvidinge kommun, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Plats: Växjö kommun, Alvesta kommun, Lessebo kommun, Tingsryd kommun och Uppvidinge kommun

Tidsperiod: 2017-11-01 till 2021-03-31

Finansiering: Europeiska socialfonden (ESF)

Budget: 7 000 000 kr

Kontakt: Alemka Zuko, alemka.zuko@vaxjo.se

Länk: Projekt Hälsofrämjande etablering | SKR

Kontaktkvinnor och samhällsorientering

Kvinnojouren i Huddinge driver insatser som handlar om att stärka självkänslan hos utrikes födda kvinnor som bor i deras skyddade boende. Insatserna handlar också om att rusta kvinnorna så att de ska kunna etablera sig och klara sig själva i samhället. När kvinnorna placeras hos Kvinnojouren har de ofta varit isolerade från samhället. De saknar grundläggande kunskaper om hur samhället fungerar och vad de har för rättigheter och skyldigheter. Kvinnojouren arbetar med stödsamtal där kvinnorna får bearbeta trauman och våld som utövats mot dem. Kvinnorna erbjuds även praktiskt stöd såsom medföljning vid besök hos myndigheter. Det kan exempelvis vara besök hos Polisen för att göra en polisanmälan eller Skatteverket för att ansöka om ID-kort.

Vid behov erbjuds dessutom hjälp med att kontakta juridiskt ombud, kontakta och kommunicera med Migrationsverket, ändra adress eller ställa sig i bostadskö.

Kvinnorna som bor på Kvinnojouren får stöttning efter behov i att lära sig det svenska språket, hantera dator och mobilt BankID samt orientera sig i svenska lagar, seder och traditioner. En viktig del i insatsen är att hjälpa till att skapa vardagliga rutiner kring kost och motion och så vidare. Kvinnorna erbjuds möjlighet att lära sig cykla som en del i att känna att de klarar av att lära sig nya saker. Varje kvinna får en genomförandeplan utifrån hennes unika förutsättningar, drömmar, utbildning och intressen. Kvinnorna lotsas ofta vidare till insatser som är kopplade till utbildning och arbete. De får lära sig att skriva CV och söka jobb samt hur man skriver in sig på Arbetsförmedlingen som arbetssökande. En gång i veckan är det husmöte. Det utgör ett forum för samtal om kvinnors rättigheter vid bland annat skilsmässa och vårdnadstvist, men det utgör även ett tillfälle att öva det svenska språket och möjlighet att prata om svenska seder och högtider. På Kvinnojouren finns både anställda och volontärer, så kallade kontaktkvinnor, som träffar de utrikes födda kvinnorna regelbundet. Vad kontaktkvinnorna gör tillsammans med de boende beror på kvinnornas egna önskemål. Det kan till exempel vara promenader, fika, samtal över telefon med mera. Kvinnojouren har ett nätverk med advokater som medarbetarna regelbundet rådgör med. De samarbetar även med andra kvinnojourer, bland annat paraplyorganisationen Unizon.

Cirka 20–25 kvinnor deltar i Kvinnojourens insatser årligen. Kvinnorna har allt från ingen utbildning till universitetsutbildning. De kan ha varit ett år eller upp till tjugo-trettio år i Sverige. Kvinnorna kommer från alla världens kontinenter. De volontärer/kontaktkvinnor som träffar deltagarna har skiftande bakgrund inom olika branscher och yrken så som HR, juridik, barnmorska, lärare, IT, sjuksköterska, frisör. Ingen kartläggning genomförs men varje kvinna som kommer till Kvinnojouren betraktas som unik med unika behov och det finns alltid möjlighet att skraddarsy insatserna.

De resultat som insatsen visar på är att kvinnor som bor hos Kvinnojouren får bättre självförtroende och stärkt självkänsla. Självskattningar visar att de vågar tro

och lita på sin egen förmåga i större omfattning än innan de kom till Kvinnojouren.

Att få vara med på en kvinnas resa som börjar i rädsla och sorg och se henne förvandlas till att bli glad och att återfå tron på sin egen förmåga, det är det bästa med mitt arbete. Att få göra en skillnad i en kvinnas liv.

– kontaktperson Kvinnojouren Huddinge.

Aktör: Kvinnojouren Huddinge

Samverkanspart: Paraplyorganisationen Unizon, Rädda Barnen, Svenska kyrkan

Plats: Huddinge kommun

Tidsperiod: 2021-09-01 till 2022-11-30

Finansiering: Egen finansiering, pågående aktivitet

Budget: 106 000 kr/år

Kontakt: Snövit Janson, snovit@kvinnojourenhuddinge.se

Kvinnoinspirationsdagar, Hälsopepp och Hälsoteman

Kvinnoinspirationsdagar är ett koncept skapat av organisationen Hej främling, som innebär att utrikes födda kvinnor under tre timmar deltar i samtal om olika hälsoteman. De lyssnar också till en personlig historia från en kvinna som själv gjort en hälsoresa. Hälsoteman som tas upp kan vara kroppens funktion, rörelse, åldrande, stress, vila, sömn, mental hälsa, kvinnlig hälsa, mens och träning, balans i livet och mycket annat. Den personliga resan som deltagarna får ta del av ger åhörarna någon att identifiera sig med och inspireras av. Under kvinnoinspirationsdagarna kan Hej främling skapa en relation till deltagande utrikes födda kvinnor, och Hej främling får ett tillfälle att bjuda in till olika aktiviteter i kvinnornas bostadsområde.

Hälsopepp är ett annat koncept där Hej främling träffar en grupp deltagare under en timme och pratar kort om hälsa och låter deltagarna prova olika fysiska aktiviteter. Medlemmarna i Hej främling gör sitt yttersta i alla möten med människor för att uppmärksamma dem på att rörelse och deras hälsa är viktig. Hej främling bedriver även öppna kostnadsfria hälsofrämjande aktiviteter som deltagarna kan vara med på efter att de deltagit i Kvinnoinspirationsdagar eller Hälsopepp. Hej främling hoppas kunna skapa relationer med kvinnorna och menar att relationsbyggandet är en nyckel för att kvinnorna ska fortsätta att komma till aktiviteterna.

Hej främlings verksamhet syftar till att förebygga utanförskap och främja god hälsa. Organisationen erbjuder hälsofrämjande aktiviteter som är kostnadsfria och öppna för alla. Syftet är att fler kvinnor ska få må bra, fysiskt likaväl som psykiskt. Genom att delta i aktiviteterna får deltagarna också språkträning i svenska, nätverk för sysselsättning och bostad samt nya vänner i samhället. Ett mål är att minst 30 procent av de kvinnor Hej främling möter under kvinnoinspirationsdagarna ska komma på organisationens öppna hälsofrämjande aktiviteter eller börja delta i andra aktiviteter som finns i kommunen. Ett annat mål är att kvinnorna ska börja röra på sig regelbundet för att upprätthålla en god hälsa. Hej främling har som målsättning att 60 procent av kvinnorna ska börja röra på sig regelbundet, oavsett om det sker inom organisationens verksamhet, genom egna promenader i närmiljön eller på något annat sätt. Hej främling fokuserar på enkelheten i vardagsrörelse. De som står bakom organisationen vill att kvinnorna de möter ska få ny kunskap och inspiration till att ta hand om sig själva och sin hälsa.

Deltagarna kommer från olika länder, till exempel Syrien, Iran, Eritrea, Afghanistan eller Yemen. De har varit olika länge i Sverige – mellan 3 och 10 år. De är också olika gamla – mellan 16 och 75 år. De har även olika hälsovanor och intressen. Hej främling bjuder in kvinnor från sfi och via kontakter med olika aktörer i bland annat projektet Hälsoteman etablering.

Hej främling har under åren sett att fler kvinnor deltar i de hälsofrämjande insatserna efter att de deltagit i Kvinnoinspirationsdagar eller Hälsopepp. Organisationen har även märkt att samtalen kring hälsa gör att fler kvinnor vill börja förändra sin vardag.

Jag förstår nu att det kan både vara enkelt och roligt att röra på sig. Jag kände mig stark idag.

– Hadan, deltagare Kvinnoinspirationsdagar, Hälsopepp och Hälsofrämjande aktiviteter

Bild från ett träningspass under en inspirationsdag. Fotograf: Samira Musa

Aktör: Hej främling

Samverkanspart: Luleå kommun, Gällivare kommun, Länsstyrelsen Norrbotten, Sunderbyn Folkhögskola, Kalix Folkhögskola,

Plats: Luleå, Gällivare, Kalix och Älvsbyn.

Tidsperiod: 2018 – pågående

Finansiering: Statsbidrag till verksamheter för asylsökande m.fl. – Länsstyrelsens TIA-bidrag

Budget: 350 000 kr

Kontakt: Annica Löfling, annica@hejframling.se

Kvinna i Fokus – fysisk aktivitet och psykisk hälsa hos asylsökande kvinnor

Inom ramen för projektet Kvinna i Fokus erbjöd RF-SISU Örebro utrikes födda kvinnor gruppverksamhet två gånger per vecka. Kvinnorna fick möjlighet att lära känna andra kvinnor i sitt närområde, praktisk och teoretisk kunskap om motionsaktiviteter, kunskaper i jämställdhet, sexuell hälsa samt sim- och cykelkunskap. Tanken var att de skulle bli starkare och etablera sig väl i samhället om de hade god psykisk hälsa och fick språkträning och omvärldskunskap. Gruppaktiviteterna erbjöds även till kvinnornas män som ett led i att stärka kvinnornas position i familjen och samhället. Grupperna med män fördjupade sig i olika teman och diskuterade kulturskillnader, normer, föräldraskap, maskulinitet, samtycke, heder med mera. Insatsen innefattade även studiebesök hos föreningar, och kvinnorna fick lära sig om ideellt arbete och om demokrati i praktiken.

Syftet med projektet Kvinna i Fokus var att stärka asylsökande och nyanlända kvinnors fysiska och psykiska hälsa genom att erbjuda gruppverksamhet med fysisk aktivitet, social gemenskap, meningsfull sysselsättning och ge en inblick i den ideella sektorns betydelse och roll i svenska samhället. Ovanstående aktiviteter gav även språkträning, stärkte familjernas sociala sammanhang och ökade medvetenheten om hälsans betydelse.

För att göra insatserna så bra som möjligt gjordes kontinuerliga utvärderingar under projekttiden. Deltagarna fick fylla i enkäter redan innan projektets start samt efter ett års medverkan. Syftet med det var att se om sömnvanorna, mängden fysisk aktivitet och stress- och orosnivåerna förändrats. Utöver enkäterna genomfördes djupintervjuer efter tio veckors medverkan samt efter ett års medverkan. Syftet med intervjuerna var att skaffa en bild av insatsernas effekt på målgruppen och på bästa sätt arbeta vidare mot projektets syfte och mål. Vid varje enskild gruppträff hade projektledaren dessutom samtal med deltagarna och fångade då upp önskemål för att kunna anpassa innehållet i aktiviteterna. Deltagarna hade vistats 0–20 år i Sverige och kom från länder som Eritrea, Somalia, Syrien, Kazakstan, Uzbekistan, Afghanistan, Kurdistan, Nigeria, Iran och Irak. Drygt 400 kvinnor och cirka 50 av deras män deltog i projektet. Det gjordes inga enskilda kartläggningar gällande deltagarnas utbildningsbakgrund. Projektet ledde till en märkbar förbättring i den fysiska och psykiska hälsan för kvinnorna. Resultaten från enkäter och intervjuer visar att deltagarna har fått mer ork till vardagssysslor och att ta hand om barn. Deltagandet har också gett dem större glädje och känsla av meningsfullhet. Sömnen har förbättrats. Genom att få chansen att skapa nya relationer känner kvinnorna ett mindre utanförskap i samhället. Flera av kvinnorna menar dessutom att mansgrupperna har haft en positiv inverkan på deras män. Männen har börjat engagera sig mer i det obetalda hem- och hushållsarbetet.

Jag känner mig mer glad och rolig än tidigare.

Det är helt annorlunda när jag ska gå upp på morgonen så lyder kroppen, benen orkar – det är så stor skillnad!

Jag känner mer glädje än ledsamhet nu än tidigare.

Nu har vi förstått att vi är viktiga.

– kvinnliga deltagare i Kvinna i Fokus

Glada kvinnor under ett träningspass. Fotograf är Magdalena Åsgärde.

Aktör: RF-SISU Örebro län

Samverkanspart: Familjecentraler, IOPn, Mötesplats VOX, andra projekt bl.a. Borta bra men hemma bäst.

Plats: Lindesbergs kommun, stadsdelarna Lindesberg, Vedevåg, Fellingbro, Guldsmidshyttan. Laxå kommun, Laxå. Hällefors kommun, Hällefors. Karlskoga kommun, Karlskoga.

Tidsperiod: 2017-10-15 till 2021-12-31

Finansiering: Statsbidrag till verksamheter för asylsökande m.fl. – Länsstyrelsens TIA-bidrag

Budget: 803 910 kr

Kontakt: Magdalena Åsgärde, magdalenaasgarde@rfsisu.se

Länk: Kvinna i Fokus – Örebro Län (rfsisu.se)

Språkfrämjande insatser

Det sägs ofta att språket är nyckeln till att ta sig in i det svenska samhället och etablera sig på arbetsmarknaden, och det finns forskning som bekräftar språkkunskapernas betydelse för utrikes föddas etablering.¹³

Statskontoret konstaterar i sin rapport *Utomeuropeiskt födda kvinnor utanför arbetskraften* att arbetsmarknadens krav på formell utbildning och kvalificerad arbetslivserfarenhet står i skarp kontrast mot de förutsättningar många utomeuropeiskt födda kvinnor har. De har ofta låg utbildningsnivå, bristande arbetslivserfarenhet och svaga sociala nätverk, vilket hindrar dem från att få ett arbete.

När Statskontoret kartlagt i vilken utsträckning sfi når de utrikes födda kvinnorna som står längst från arbetsmarknaden har så många som 30 procent av tjänstepersonerna som tillfrågats i kommunerna ansett att sfi endast i viss utsträckning eller i låg utsträckning når ut till målgruppen. Endast 9 procent av de svarande bedömer att de utomeuropeiskt födda kvinnorna fullföljer sfi. Hela 63 procent av Statskontorets svarande bedömer att det finns stora utvecklingsbehov hos insatsen sfi. Goda exempel på insatser inom sfi som många kommuner lagt fram är insatser som kombinerar språk och arbetsplatspraktik och insatser som stärker kvinnornas självkänsla. Sådana insatser har nämligen visat sig vara

¹³ [Språket nyckeln in i samhället - Regeringen.se](#), Statskontorets kartläggning och analys av utmaningar och möjligheter för ett ökat arbetskraftsdeltagande, *Utomeuropeiskt födda kvinnor utanför arbetskraften*

framgångsrika när det kommer till att stödja utrikes födda kvinnors väg till arbete.¹⁴

I denna del av exempelsamlingen presenteras projekt och verksamheter som länsstyrelserna anser vara goda exempel på språkstärkande insatser som riktar sig till utrikes födda kvinnor som står långt från arbete och studier. Insatser som Länsstyrelsen kategoriserar som språkfrämjande bidrar till hållbarhetsmål 4, god utbildning för alla, i Agenda 2030.

Många av insatserna är komplement till sfi men de kan också vara påbyggnader till sfi. Samtliga bygger på en kombination av teoretiska och praktiska moment. Det kan till exempel handla om att kombinera språkundervisning med information om det svenska samhället och yrkesförberedande insatser så som praktik, cykelskola, trafik-kunskap, IT-kunskap, simskola, odling, handarbete och matlagning. Många av insatserna syftar även till att stärka kvinnornas sociala nätverk och självförtroenden. Vissa av insatserna erbjuds till föräldralediga. Resultaten av dessa insatser visar att föräldralediga som deltar i språkfrämjande insatser under sin föräldraledighet gör stegförflyttningar på sfi. Deltagarna hävdar dessutom att de känner sig stärkta och vågar tro att de har resurser och kompetenser att bidra med på arbetsmarknaden eller förmågor som gör fortsatta studier möjliga.¹⁵

¹⁴ Statskontorets kartläggning och analys av utmaningar och möjligheter för ett ökat arbetskraftsdeltagande, *Utom europeiskt födda kvinnor utanför arbetskraften*

¹⁵ Statskontorets kartläggning och analys av utmaningar och möjligheter för ett ökat arbetskraftsdeltagande, *Utom europeiskt födda kvinnor utanför arbetskraften*

FRAMSAM

FRAMSAM var en språkstärkande insats som genomfördes för utrikes födda kvinnor och män i kommunerna Ljungby, Markaryd och Älmhult. FRAMSAM utgjorde en egen, mindre sfi-klass i respektive kommun. Klasserna bestod av elever på olika sfi-nivåer (A, B, C och D). Insatserna innefattade sfi, arbetsplatsförlagt lärande i form av praktik och språkpromenader samt att deltagarna fick lära sig simma och cykla. Detta var den gemensamma basen i de tre kommunerna, men insatsen byggdes på och utvecklades på olika sätt beroende på deltagarnas behov och lokala förutsättningar. Markaryd satsade mer på hälsofrämjande insatser samt besök av polis och barnmorska, medan Ljungby och Älmhult hade mer praktik. Deltagarna i FRAMSAM fick individuellt anpassade program utifrån de behov som fanns på den praktikplats individen tilldelades. En lärare från varje kommun gick ihop och bildade en metodgrupp för att utveckla metoderna inom sfi. Gruppen letade även upp praktikplatser och fungerade som kontakt mellan deltagarna, socialförvaltningen och Arbetsförmedlingen.

Syftet med FRAMSAM var att förbereda och utrusta för framtida egenförsörjning. Målsättningen var att deltagarna skulle stegförflyttas närmare arbetsmarknaden. Totalt deltog 70 personer i insatsen i de tre kommunerna, varav hälften var kvinnor. De som deltog hade varit i Sverige 1–6 år och kom från Afghanistan, Eritrea, Syrien och Somalia. Deltagarna hade en svag anknytning till arbetsmarknaden eller hade aldrig haft ett jobb utanför hemmet. Mot den bakgrunden valdes de ut till insatsen av sfi. Metodgruppen gjorde en kartläggning av deltagarnas litteracitet samt skol- och arbetslivserfarenhet. Vid behov användes tolk.

Projektet resulterade i att 39 procent av deltagarna fick någon form av anställning under 2021. Bland annat fick de timanställningar och extratjänster. Vid halvårsskiftet 2021 hade 22 procent gjort stegförflyttningar inom sfi. Tack vare FRAMSAM behövde deltagarna inte stanna hemma från sfi under pandemin.

FRAMSAM är en bra tillgång – en balansgång som behövs
– en socialsekreterare i en av de samverkande kommunerna

Aktör: Älmhults kommun

Samverkanspart: Ljungby kommun, Markaryds kommun, Sunnerbo samordningsförbund

Plats: Ljungby kommun, Markaryd kommun, Älmhults kommun

Tidsperiod: 2020-01-01 till 2021-12-31

Finansiering: Samordningsförbundet Sunnerbo, Ljungby kommun, Markaryd kommun¹⁶

Budget: 3 033 860 kr

Kontakt: Sofia Ripe, sofia.ripe@almhult.se; Semra Todorovac, semra.todorovac@markaryd.se; Zsuzsanna Orosz, susanna.orosz@ljungby.se

Länk: FramSam (sunnerbosf.se)

¹⁶ Samordningsförbundet Sunnerbo står för projektledare 25 procent och 3 lärartjänster á 60 procent samt studiebesök och resor. Kommunerna täcker upp till heltid för lärarna.

Framtidens nyckel

Insatsen Framtidens nyckel anordnades av Studieförbundet Vuxenskolan Väst. Genom insatsen fick utrikes födda kvinnor i studiecirkelform möjlighet att studera svenska, information om samhället och dess funktioner, göra studiebesök samt dela med sig av erfarenheter, recept och handarbetstips. Studiecirkelmetodiken innebär att den teoretiska språkinläringen kombineras med praktiska övningar. Kvinnorna studerade svenska genom film, musik, studiebesök, handarbete med mera. Tack vare att två inlärningsätt blandades kunde alla kvinnor ta till sig innehållet i insatsen, oberoende av tidigare studievana och arbetslivserfarenhet. Att ha studiecirkelar i till exempel matlagning och handarbete hjälper utrikes födda kvinnors självförtroende eftersom de då kan prata om och visa upp något som de är bra på. Bland deltagarna fanns de med kort eller ingen utbildning och de med utbildning och som jobbade i sitt tidigare hemland. Kvinnorna lärde av varandra och delade med sig av sina erfarenheter, oavsett bakgrund. Detta var viktigt eftersom många av kvinnorna var isolerade på ett eller annat sätt i början av insatsen, och hade begränsade kunskaper i svenska språket.

Insatsen syftade till att ge kvinnorna bättre språkkunskaper, ökat självförtroende samt större kännedom om samhället de lever i och vilka valmöjligheter de har gällande arbete och studier. Kvinnorna skulle efter insatsen ha ett större ordförråd, kunna förstå mer svenska, kunna göra sig förstådda, känna sig starkare som personer och ha bättre kunskap om Sverige som samhälle. Att utöka kvinnornas sociala nätverk var viktigt. Därför var studiecirkeln som form framgångsrik. Den stärkte deltagarnas individuella kompetenser och visade kvinnorna att alla har något värdefullt att bidra med. Att möjliggöra för kvinnorna att bli en del av samhället och få sina röster hörda var minst lika viktigt som att föra dem närmare arbete eller studier.

De flesta av de deltagande kvinnorna kom från Syrien, Somalia, Irak och Egypten. De flesta hade varit i Sverige sedan 2017, men några hade varit här längre. De flesta var över 55 år gamla. Insatsen hade 211 deltagare.

Medan insatsen pågick deltog flera av kvinnorna i andra verksamheter som Studieförbundet Vuxenskolan Väst erbjuder. För många av kvinnorna innebar insatsen en ökad frihet att uttrycka sig och ta del av tal och text på svenska. Genom insatsen fick de tillgång till nya mötesplatser som de kunde åka till med familj och vänner. De fick ett större socialt nätverk samt ökad kunskap om Sverige och sina rättigheter och skyldigheter. Vissa deltagare har även blivit studiecirkelledare för andra kvinnor, bland annat i matlagning, handarbete och sömnad. Studieförbundet Vuxenskolan Väst har fortfarande kontakt med ett stort antal av kvinnorna som deltagit i studiecirkelar genom åren. Många av kvinnorna kommer för att medverka i andra av deras verksamheter. Några av dem har hittat praktikplatser, några har gått i pension, några är sjukskrivna och några studerar vidare på sfi.

Aktör: Studieförbundet Vuxenskolan Väst

Samverkanspart: Närhälsan, Svenska kyrkan, Folktandvården, kvinnogruppen POP! Power of pink

Plats: Uddevalla kommun, Uddevalla och Dalaberg.

Tidsperiod: 2018-09-03 till 2021-12-31

Finansiering: Medel för uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor på uppdrag av Folkbildningsrådet

Budget: 260 000 kr / år inkl. lönekostnader, lokal, material och OH.

Kontakt: Emma Rossvik, emma.rossvik@sv.se

Länk: SVenska till Kaffet – Startside | Facebook

Kompletterande språkträning

Utrikes födda kvinnor kan få kompletterande språkträning under sin föräldraledighet. Det som krävs är att de är eller har varit inskrivna på sfi. Insatsen ges två gånger i veckan i studiecirkelform tillsammans med språkpedagoger. För att underlätta deltagande görs insatsen i kvinnornas närområde, och i samband med studiecirkelarna ges möjlighet till barnpassning.

Syftet med insatsen är att underhålla kvinnornas kunskaper i det svenska språket som en förberedelse för eller fortsättning av avbrutna studier inom sfi. Insatsen syftar också till att ge förutsättningar för kvinnorna att verka i ett socialt sammanhang utanför hemmet under föräldraledigheten. Kvinnorna som deltar får också chansen att öka sina grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Målet är att bidra till en förstärkt utveckling av det svenska språket för föräldralediga kvinnor som inte har möjlighet att delta i kommunens formella sfi-undervisning. Insatsen ska också möjliggöra för deltagarna att verka och inkluderas i en social kontext på regelbunden basis, som skapar förutsättningar för en starkare etablering i samhället och på arbetsmarknaden.

Cirka 60 kvinnor per år har deltagit i dessa studiecirkel. Deltagarna kommer från alla möjliga länder, och de har vistats olika länge i Sverige. Vissa är nyanlända i landet medan andra har varit här i flera år. Deltagarna kartläggs inte i förväg. Insatsen är individanpassad utifrån deltagarens kunskaper och erfarenheter.

Den utvärdering som gjorts visar att deltagarna har bättre förutsättningar för att klara sina studier på sfi efter avslutad föräldraledighet. Utvärderingen visar även en minskad risk för utanförskap och en större motivation hos deltagarna att fortsätta lära sig svenska. De har också fått större kunskap och förståelse för det svenska samhället.

Aktör: Linköpings kommun

Samverkanspart: Studieförbundet Bilda Sydöst

Plats: Linköpings kommun, stadsdelarna Berga, Ryd och Skäggetorp

Tidsperiod: 2008 – pågående

Finansiering: Linköpings kommun, Studieförbundet Bilda Sydöst

Budget: 897 626 kr / år

Kontakt: Lukas Huoman, lukas.huoman@linkoping.se

Borta bra men hemma bäst

Örebro kommun fick under 2018 statliga medel för att kartlägga kommunens arbete med integration. Efter kartläggningen stod det klart att det var viktigt att möjliggöra för utrikes födda kvinnor att arbeta. De negativa konsekvenserna av att kvinnor är hemma är stora, både för den enskilda och för hela familjen. Kommunen betraktade därför arbete som nyckeln till försörjning, inkludering och lika ansvar för hemarbete och familj.

Borta bra men hemma bäst var ett projekt som Örebro kommun uppdrog till Partnerskap Brickebacken i Örebro. Projektet bestod av olika praktiska moment med fokus på att lära sig svenska språket i en trygg miljö. Genom gruppaktiviteter uppstod nya nätverk av grannar i området, tjänstepersoner inom de kommunala verksamheterna, den idéburna sektorn, föreningar och volontärverksamheter.

Projektets syfte var att stärka föräldralediga utrikes födda kvinnor, både fysiskt, psykiskt och socialt. Det skedde genom att Partnerskap Brickebacken erbjöd gruppverksamhet bestående av omväxlande fysisk aktivitet, social gemenskap och meningsfull sysselsättning. Fokus låg på språkträning, ökad kunskap om Sverige. Det fanns bland annat en förhoppning om att stärka kvinnornas egenmakt och ge dem bättre kunskaper om sina rättigheter och skyldigheter. Vissa insatser var yrkesförberedande, till exempel praktik, cykelskola, trafikkunskap, IT-guidning, simskola, odling och annan gruppverksamhet. Alla dessa delar kan på sikt underlätta för utrikes födda kvinnor att etablera sig i samhället. På ett större plan fanns det en målsättning om att projektet skulle leda till fler barn i förskolan, fler familjer som besöker familjecentralen, ökad måluppfyllelse för familjernas barn i förhållande till utbildningsmål, minskad barnfattigdom samt minskad trångboddhet.

Deltagarna hade olika utbildningsbakgrund, var olika gamla, hade olika etnicitet och hade varit olika länge i Sverige. Många av kvinnorna var ensamstående, och de flesta hade många barn. De kom från bland annat Somalia, Iran, Irak, Turkiet, Syrien, Pakistan, Chile, Mexiko, Afghanistan och Spanien.

Tack vare §37a-medel och finansiering från Delegationen mot segregation (Delmos) kunde insatsen även rikta sig till männen i de familjer som deltog i projektet. Det bidrog till att öka förutsättningarna för ett verkningsfullt jämställdhetsarbete.

Under projekttiden mötte Borta bra men hemma bäst cirka 100 kvinnor. Kvinnorna fick bland annat hjälp att ansöka till olika utbildningar och kurser. Detta möjliggjorde att flera kom ut på praktik. Syftet med praktiken var att förbättra kunskaperna i svenska språket och att få kännedom om hur det är att vara på en svensk arbetsplats. Några av deltagarna har fått jobb som en direkt följd av praktikplatsen. Fler än 60 personer deltog i projektets cykelskola, där även

Activa/sfi var med. 20 kvinnor läste körkortsteori, vilket hjälpte dem att sedan ta körkort. Ett odlingsprojekt för kvinnor startades upp och drivs nu av kvinnorna. Alla möten och samtal har fått kvinnorna att våga utmana sig själva att ta nya steg mot inkludering. Flera av deltagarna har för första gången nu ett eget bankkonto. Kvinnorna har fått nya vänner och en ökad social gemenskap. Flera kvinnor har nu barnen på förskolan, och skolan har sett att när kvinnorna får jobb ökar barnens närvaro i skolan. Projektet fick ett lyckat utfall och har nu implementerats och drivs som ordinarie verksamhet inom kommunen.

Att arbeta relationsbyggande i en tillitsfull miljö är nödvändigt för att vi ska nå framgång. Att finnas där i med- och motgång, att stötta och peppa men också vara lite bråkig och envis är viktigt. Individuella behov behöver beaktas då förutsättningarna ser så olika ut hos de människor vi möter. Att vara analfabet eller komma till Sverige med en hög utbildning medför olika möjligheter, begränsningar och utmaningar. Det gäller därför att vara lyhörd och intresserad av människor och deras berättelser och det tror jag har varit en framgångsfaktor i vårt arbete. Att arbeta tillsammans med andra berikar och det är viktigt för oss att personen vi träffar blir en del av lösningen, inte en passiv del som förväntar sig en lösning.

– projektledare Borta bra men hemma bäst

Aktör: Partnerskap Brickebacken, Örebro kommun

Samverkanspart: Röda Korset, RF/SISU, NBV

Plats: Örebro kommun, stadsdelen Brickebacken

Tidsperiod: 2019-09-01 till 2021-08-31

Finansiering: Bidrag för flyktingguider och familjekontakter – Länsstyrelsens §37a-medel; Kommunala medel

Budget: 1 214 000 kr

Kontakt: Maria Lindborg, maria.lindborg@orebro.se; Senada Selman, senada.selman@orebro.se

Länk: Partnerskap Brickebacken är 2020 års vinnare av Jämställdhetspriset – orebro.se

Nya kompisar! Språkvänner i Timrå

Nya kompisar! Språkvänner i Timrå var ett projekt som drevs av Timrå kommun och som huvudsakligen innebar matchning av språkvänner. Projektet byggde på behov som identifierats genom Invandrarindex¹⁷ och en kartläggning som Timrå kommun genomfört. Den byggde också på samtal med nyanlända där behov av insatser för utrikes födda kvinnor med kort utbildningsbakgrund kom fram.

Genom matchningen av språkvänner främjades möten över kulturgränser och nya sociala nätverk växte fram. Det uppstod samtal som hade en positiv effekt på språkinläringen och bidrog till social integration för nyanlända. De ansvariga för projektet arrangerade gemensamma aktiviteter och språkcaféer för deltagande språkvänner. De tog även fram ett digitalt kompendium samt en inspirationsfilm med personliga berättelser. Syftet var att ge samhällsinformation, skapa trygga sammanhang och främja kunskaper i det svenska språket.

Totalt matchades cirka 30 deltagare med en språkvän och projektet blev uppskattat av både de utrikes och de inrikes födda som deltog.

Det räcker ju inte att bara sitta stilla och studera vid en skolbänk, de mänskliga mötena behövs och jag får lära mig lite arabiska samtidigt, det är jättekul... integration är en tvåvägskommunikation så man måste ju träffa varandra för att det ska funka.

– etablerad språkvän

Aktör: Timrå kommun

Samverkanspart: Söråkers Folkets Hus, Rädda Barnen, Räddningstjänsten, Svenska kyrkan Timrå, Matrona kvinnoprojekt

Plats: Timrå kommun

Tidsperiod: 2019-06-01 till 2020-12-31

Finansiering: Bidrag för flyktingguider och familjekontakter – Länsstyrelsens §37a-medel

Budget: 320 374 kr

Kontakt: Annelie Ringbro, annelie.ringbro@timra.se

Länk: Calaméo - 10 kvinnor, berättelser och länder (calameo.com)

¹⁷ www.invandrarindex.se

Nytänk

Projektet Nytänk uppkom ur ett behov av att på ett bättre sätt möta utrikes födda kvinnor och män som av olika anledningar inte klarat sina sfi-studier enligt ordinarie studieplan. Personerna i målgruppen hade generellt svag kunskapsprogression i svenska språket och hade svårt att få arbete. Därför levde de ofta på ekonomiskt bistånd från kommunerna.

Projektets övergripande syfte var att underlätta för utrikes födda med svag anknytning till arbetsmarknaden att komma närmare ett arbete. Projektet utgick från den enskildes behov och hade fyra delmål. Det första var att utveckla metoder för undervisningen i svenska som andraspråk. Det andra var att öka samverkan mellan deltagarna och de aktörer de kom i kontakt med. Det tredje var att öka deltagarnas kunskaper om det svenska samhället. Det fjärde var att ge deltagarna bättre förutsättningar och möjligheter till god hälsa.

Totalt deltog 75 individer i insatsen. Av dem var 50 kvinnor och 25 män. Majoriteten av kvinnorna hade ingen tidigare eller låg utbildningsbakgrund. Ett antal kvinnor var illitterata. De flesta av kvinnorna hade varit i Sverige i 4–5 år, och en del hade varit här längre.

Under projekttiden fick 9 procent av deltagarna (7 personer) anställning, 4 procent (3 personer) började studera och 40 procent (30 personer) genomgick språkpraktik. Deltagarna hade hög närvaro och kände sig trygga i gruppen. Projektet resulterade även i en metodbok som beskriver arbetssättet som de som låg bakom projektet arbetade på för att nå målen. Insatserna som gjordes gav dessutom större förståelse för de faktorer som hindrar språkinläring. Det berodde på att många av kvinnorna berättade om psykisk ohälsa, posttraumatiskt stressyndrom, negativa minnen från den egna skoltiden samt att de inte haft motivation att lära sig det nya språket. I det pågående projektet Nytänk 2.0 läggs därför ännu större fokus på fysisk och psykisk hälsa.

Aktör: Svenljunga Kommun och Tranemo Kommun

Samverkanspart: Individ- och familjeomsorgen och sfi i de båda kommunerna samt Arbetsförmedlingen

Plats: Svenljunga kommun och Tranemo kommun

Tidsperiod: 2018-04-30 till 2021-03-30

Finansiering: Europeiska Socialfonden (ESF)

Budget: 9 700 000 kr

Kontakt: Madde Lind, madde.lind@svenljunga.se

Länk: Insatser för arbetssökande – [Svenljunga.se](https://svenljunga.se)

Arbetsmarknadsrelaterade insatser

Arbetsmarknadspolitikens mål är att bidra till en välfungerande arbetsmarknad genom att bland annat öka sysselsättningen och minska arbetslösheten.¹⁸ Det näringspolitiska målet är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag¹⁹. Det utbildningspolitiska målet för den kommunala vuxenutbildningen och yrkeshögskolan är att skolformerna ska stödja och stimulera lärande. Skolformerna ska stärka den enskildes ställning i arbets- och samhällslivet utifrån individuella behov och förutsättningar.²⁰ Dessa tre politikområden ska bland annat motverka undanträngningseffekter och långtidsarbetslöshet i samhället. Kraven som den svenska arbetsmarknaden ställer på individen för att denna ska kunna etablera sig varaktigt på arbetsmarknaden är ofta grundade på omfattande kunskaper och/eller erfarenheter. Det gör att den matchningsproblematik som finns på arbetsmarknaden delvis är grundad i en obalans mellan utbudet av och efterfrågan på arbetskraft. Individer som har begränsade kunskaper i svenska språket, låg formell utbildningsnivå och/eller begränsad arbetslivserfarenhet har en utsatt ställning på arbetsmarknaden och riskerar långtidsarbetslöshet. Samtidigt finns det en outnyttjad arbetskraftspotential bland befolkningen som inte tas tillvara.

I denna del av exempelsamlingen finns verksamheter och projekt som kan bidra till Agenda 2030 hållbarhetsmål 8, anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt hållbarhetsmål 10, minskad ojämlikhet samt hållbarhetsmål 4,

¹⁸ [Mål för arbetsmarknad - Regeringen.se](#)

¹⁹ [Mål för näringspolitik - Regeringen.se](#)

²⁰ [Mål för vuxenutbildning - Regeringen.se](#)

inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet, och att främja ett livslångt lärande. I det här avsnittet beskrivs lite mer kvalificerade insatser som vänder sig till personer som har kommit ett stycke på vägen men som ändå har en svag anknytning till arbetsmarknaden och fortsatt stora behov av stöd.

Viktiga insatser för dessa personer är sådana som möjliggör övergångar och kopplingar mellan arbete och studier samt tar extra hänsyn till vuxnas lärande. I kapitlet finns exempel på insatser och projekt som handlar om lärande kopplat till både språkstudier och konkreta arbetsuppgifter i yrkeslivet. Bland exemplen finns också insatser som knyter an till arbetsmarknaden och olika former av samverkan mellan näringsliv, offentliga organisationer och aktörer från civilsamhället. Här finns även exempel på insatser som har ökat individens egenmakt och självförtroende. Arbetsmarknadsnära moment är viktiga för det framtida arbetslivet. För många individer utgör dessa moment den första kontakten med den svenska arbetsmarknaden och den första arbetslivserfarenheten.

Gröna sommarjobb

Studieförbundet Bilda Sydöst driver sedan 6 år tillbaka sommarsäsongprojektet Gröna sommarjobb. Initiativet tar tillvara ett befintligt nätverk av lantbrukare i Östergötland som under sommarsäsongen erbjuder sommarjobb inom lantbruket. Under våren genomgår projektdeltagarna en förberedande utbildning som också heter Gröna sommarjobb. I samband med denna utbildning kartlägger studieförbundet deltagarnas arbetslivserfarenhet. Projektet syftar till att underlätta för personer som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden genom att ge den enskilde teoretisk och praktisk erfarenhet och kunskap om arbete inom lantbruket. Målet är att de förvärvade kunskaperna ska öka anställningsbarheten.

125 personer, varav 63 kvinnor, har tagit del av insatsen under de 6 år som projektet har pågått. Deltagarna är utlandsfödda och har låg formell utbildningsnivå. För många är det den första arbetslivserfarenheten i Sverige. Deltagarna kommer från länder i både Afrika och Asien och har varit olika länge i Sverige. De är allt från nyanlända i Sverige till bosatta i landet sedan i 15 år tillbaka. Många av deltagarna är i 50-årsåldern när de deltar i projektet.

Sommarjobbet har bland annat bidragit en ökad självkänsla och studiemotivation. Flera av deltagarna har blivit mer aktiva i sitt arbetssökande eller i sina utbildningar efter insatsens slut. En del av deltagarna har sökt till och påbörjat nya utbildningar medan andra har återupptagit sina sfi-studier. Målsättningen i det senare fallet är att fullfölja studierna för att få möjlighet att söka sig vidare till andra kurser och utbildningar.

Det här är ett jätteviktigt jobb. Det vi gör är maten som vi ska äta sen. Det är jättespännande att jobba och vi lär oss nya saker.

– Fadumo Bile, deltagare Gröna sommarjobb

Aktör: Studieförbundet Bilda Sydöst

Samverkanspart: 13 lantbrukare i Östergötland och Linköpings Kommun

Plats: Östergötland

Tidsperiod: 2016-06-01 - pågående (under sommarsäsongen)

Finansiering: Egen finansiering (Studieförbundet Bilda Sydöst)

Budget: 150 000 kr/ år

Kontakt: Miriam Zwörner, miriam.zworner@bilda.nu

Länk: Välkommen till Bilda Gårdshuset – (gardshuset.se)

Restaurangakademien för kvinnor långt från arbetsmarknaden

Restaurangakademien arrangerade tillsammans med Jobbtorg Unga Globen i Stockholm Stad en särskild utbildning inom restaurangområdet, som riktade sig till kvinnor med låg formell utbildningsnivå och begränsade kunskaper i svenska språket. Kvinnorna hade varit olika länge i Sverige. Många av kvinnorna hade låg formell utbildningsbakgrund och varierande kunskaper i svenska språket men på för låg nivå för att kvalificera sig till andra studier. Utbildningen innefattade bland annat praktik och det krävdes inga förkunskapskrav för att bli antagen. Under de två år som insatsen pågick genomfördes fyra utbildningar. Kommunens Jobbtorg letade upp deltagare som var lämpliga för utbildningen. Totalt avslutade 45 av 49 kvinnor utbildningen.

Syftet med insatsen var att stärka kvinnornas position på arbetsmarknaden, bryta deras isolering, göra dem nyfikna på utbildning och/eller jobb, öka deras sociala kontakt, stärka deras självkänsla samt öka deras kunskaper om rättigheter och skyldigheter. Projektet utvecklade och testade en ny metod för uppsökande arbete samt undersökte om den här typen av utbildning är en fungerande metod för att arbeta med kvinnor i utanförskap.

De som låg bakom projektet gjorde en uppföljning på kvinnorna direkt efter och sex månader efter utbildningens slut. Efter projektets slut var flera av kvinnorna fortfarande i kontakt med projektet och fick bland annat hjälp med att skapa ansökningshandlingar och lämna referenser. Omedelbart efter projektets slut fick 15 personer arbete. Uppföljningen visade också att deltagarna bland annat hade fått mer ork och bättre självkänsla efter utbildningen, och hade en starkare upplevelse av tillhörighet och sammanhang. Kvinnorna gjorde flera förändringar i sina livsmönster efter utbildningen. De blev bland annat mer benägna att pendla till jobb och omfördelade ansvaret för hem och barn med sina partners. Att utbildningen arrangerades i mindre grupper skapade trygghet. Kvinnorna fick ett större socialt nätverk och nya bekantskaper.

Jag behöver inget träningskort jag har gått ner i vikt, äter regelbundet, sover bättre och är pigg.

– Marian, deltagare Restaurangakademien

Aktör: Jobbtorg Unga Globen (Stockholm stad) och Restaurangakademien

Samverkanspart: Arbetsmarknadsförvaltningen Stockholm Stad

Plats: Stockholm Stad, men har nationellt intag

Tidsperiod: 2019-01-01 till 2019-06-15 (vt19), 2020-08-15 till 2020-12-31(ht20)

Finansiering: Tillväxtverket – stadsbidrag för enklare vägar till jobb

Budget: 4 200 000 kr

Kontakt: Josefin Axell, josefin.axell@stockholm.se

Trafikvett

Att ha körkort och kunskap om svenska trafikregler är till hjälp för den som deltar i arbets- och samhällslivet. Det gäller särskilt i geografiska områden som inte har lokaltrafik. Körkort ökar väsentligt förutsättningarna att få ett varaktigt arbete. Syftet med insatsen Trafikvett är att ge deltagaren en grund att stå på för att klara av förarprovet.

Inledningsvis bestod insatsen av två delar, en del som fokuserade på trafiksäkerhet och trafikregler och en del som fungerade som en förberedande körkortsutbildning. Den körkortsförberedande delen blev populär och har fortsatt att ges i omgångar sedan 2016 då insatsen startades. De senaste åren har insatsen vänt sig till två målgrupper: unga ensamkommande ungdomar samt utrikes födda kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Under 2017 deltog 40 personer i insatsen, 2018 deltog 9 personer, 2019 deltog 42 personer och 2020 deltog 27 personer. Under åren har många personer tagit körkort som en direkt följd av insatsen. På grund av covid-19 avstannade verksamheten under 2020, men den återupptogs i digital form under våren 2021. I Östergötland finns ett projekt som liknar Trafikvett och heter *Förberedande trafikundervisning*.

Nu med körkort vill fler anställa mig och jag kan flytta på mig till jobben.
– deltagare Trafikvett

Aktör: Röda Korset

Samverkanspart: Studieförbundet Vuxenskolan och NTF Gotland.

Plats: Gotland

Tidsperiod: 2016 – pågående

Finansiering: Särskilda satsningar mot målgruppen, donation samt sökta bidrag. Har pågått sedan 2016 med olika finansiering

Budget: cirka 240 000 kr/år

Kontakt: Anna Klintblom, anna.klintbom@rkgotland.se

Kompetensutveckling 360 grader

I Jönköpings län finns många industrier som producerar trä, möbler och inredning. Det finns även en industri som producerar trähus. Branschen har svårt att hitta arbetskraft med relevant kompetens. Samtidigt finns det personer i de småländska kommunerna som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Projektet Kompetensutveckling 360 grader adresserar detta glapp mellan företagen och arbetsföra individer ur ett helhetsperspektiv – därav namnet ”360 grader”. Det är stiftelsen Träcentrum som ligger bakom projektet och samverkar med Arbetsförmedlingen och flera småländska kommuner. Helhetsperspektivet som anammats innefattar kompetensutveckling inom följande områden: yrkeskompetens/yrkesfärdigheter, språkkunskaper och förmåga att kommunicera, social kompetens, kunskaper om arbetsmarknaden och olika branscher, kunskaper om kultur samt kunskaper om arbetslivet och att bygga ett kontaktnät i arbetslivet.

Syftet med projektet är att ta fram hållbara metoder i arbetet med att etablera personer från målgruppen nyanlända på arbetsmarknaden, i synnerhet kvinnor. En förväntad effekt är att arbetsgivarnas kompetensförsörjningsbehov till viss del tillgodoses inom den industriella produktionen av trä, möbler, inredning och trähus. Det finns även en förhoppning om att minska diskrimineringen och könssegregeringen på arbetsmarknaden och därmed bidra till ett mer inkluderande samhälle.

Målsättningen är att 200 personer ska få information om den svenska arbetsmarknaden och projektet, och att 100 personer i målgruppen ska delta i projektet. Bland de som deltar ska 25 vara kvinnor och 70 ska genomföra minst 4 veckors arbetsplatsförlagd utbildning. Målet är att 60 av de 100 deltagarna erhåller arbete efter projektet slut. 20–30 deltagare har varit med i projektet hittills. I genomsnitt har de varit 5–6 år i Sverige.

De första deltagarna följdes upp i augusti 2021 medan de hade praktik på ett företag. Fler uppföljningar kommer att ske under praktikperioden, och även efter att insatsen har avslutats. Deltagarna har matchats mot lämpliga företag för att maximera chanserna att de får jobb efter praktikperiodens slut. Deltagarna har hittills visat goda resultat under projekttiden och har ökat sina möjligheter att komma ut på den svenska arbetsmarknaden.

Jag fick kännedom om utbildningen via sfi i Sävsjö och hoppade på. Vi lär oss mycket om maskiner, svensk kultur och hur det går till i svenska fabriker. Det är jätteviktigt att vi får med oss kunskap om hur det går till på svenska arbetsplatser - och vi har roligt under tiden!

– Hilba Al Hindi, deltagare Kompetensutveckling 360 grader

Aktör: Träcentrum

Samverkanspart: Aneby kommun, Eksjö kommun, Nässjö kommun, Sävsjö kommun, Vetlanda kommun, Tranås kommun, Arbetsförmedlingen

Plats: Aneby kommun, Eksjö kommun, Nässjö kommun, Sävsjö kommun, Tranås kommun och Vetlanda kommun

Tidsperiod: 2020-08-03 till 2022-12-31

Finansiering: Europeiska Socialfonden (ESF), SF Småland & Öarna, Region Jönköpings, Arbetsförmedlingen, kommunerna Aneby, Eksjö, Nässjö, Sävsjö, Tranås och Vetlanda samt 21 företag.

Budget: 28 615 543 kr

Kontakt: Bodil Svensson, bodil@tracentrum.se

Länk: Kompetensutveckling 360 grader – Träcentrum (tracentrum.se)

Yalla Trappan

Yalla Trappan är ett arbetsintegrerat socialt företag och kvinnokooperativ som startade i Rosengård, Malmö 2010. Yalla Trappans tre verksamhetsområden är café och catering, syateljé samt städ- och konferensservice. Företaget säljer tjänster till både företag och privatpersoner. Yalla Trappans utbud är baserat på de kunskaper och kompetenser som medarbetarna och praktikanterna har. Eventuell vinst återinvesteras i företaget, i första hand i fler anställningar. Yalla Trappan har idag 45 anställda och verksamhet på flera platser i Malmö.

Syftet med verksamheten är att förbättra människors möjligheter till arbete och utbildning samt deras självkänsla och självförtroende. Yalla Trappan har även ett mer specifikt mål att skapa arbetstillfällen och ökad ekonomisk självständighet för utlandsfödda kvinnor med liten eller ingen arbetslivserfarenhet. Yalla Trappan samarbetar med den offentliga sektorn för att ge fler kvinnor bättre förutsättningar att få arbete. Samarbetet sker utifrån Yalla Trappans modell ”att lära genom att göra”. Programmet ”Y-Allas väg till arbete” har 118 deltagare per år och är ett samarbete med Malmö stad och Arbetsförmedlingen. I början av programmet kartläggs alla deltagare. Under programmets gång har sedan representanter från Malmö Stad eller Arbetsförmedlingen ett antal samtal med deltagarna. Samtliga deltagare får med sig en plan för framtiden efter att de har gått klart programmet. Malmö Stad och Arbetsförmedlingen följer kontinuerligt upp insatsen. Yalla Trappan har gjort det möjligt för kvinnor att bli självförsörjande, bygga en yrkesidentitet och stärka sin röst i samhället. Utrikes födda kvinnor som tidigare haft en svag anknytning till arbetsmarknaden, har tack vare Yalla Trappan fått ett arbete. De flesta som har en tillsvidareanställning på Yalla Trappan idag har deltagit i ”Y-Allas väg till arbete”. Andra kvinnor som medverkat har fått andra arbeten, börjat studera eller gått ut på praktik. Yalla Trappan har mottagit ett antal priser och utmärkelser så som Skånska Gastronomipriset 2020 (Årets skånska mångfald), Svenska Jämställdhetspriset 2021 och EU-parlamentets europeiska medborgarpris 2021.

Yalla Trappans idéer och arbetssätt har spridits till andra delar av landet. Andra verksamheter har till exempel tagit intryck av företaget och sedan skapat lokala varianter med olika infallsvinklar. Ett exempel är insatsen Yalla till Arbete i Borlänge som i samarbete med IKEA Borlänge har startat upp ett socialt företag inom sömnad och textil. IKEA har byggt upp en syateljé i sitt varuhus som fungerar som en bas för fortsatt utveckling. Syftet är att förbättra utrikes födda kvinnors möjligheter att få ett arbete genom att ge dem branschkunskaper och färdigheter i att utföra praktiskt arbete med textilier. Med sina nya kunskaper och färdigheter kan kvinnorna komma närmare arbetsmarknaden eller starta ett eget socialt företag. Yalla till Arbete utvecklar även en lokal stödstruktur för samarbeten med den offentliga sektorn och näringslivet. Ett annat exempel är projektet Trappa Upp som var ett samverkansprojekt mellan Coompanion Sverige, Yalla Trappan i Malmö och Arbetsförmedlingen. Projektet bedrevs nationellt av 5 regionala Coompanion-kontor. Coompanion Jönköpings län var ett av kontoren.

Trappa Upp Jönköping samverkade med Jönköpings kommun, Svenska kyrkan, bostadsbolaget Vätterhem, Studieförbundet Vuxenskolan och en rad andra företag och föreningar. Trappa Upp har bildat ett nationellt nätverk med aktörer från befintliga Yalla Trappor och aktörer som har intresse av att etablera Yalla Trappor. Detta nätverk ska bidra till kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan deltagare och anställda i Yalla Trappornas olika verksamheter.

*Vi har Yalla Trappan att tacka för allting, vem skulle ha anställt oss?
Ingen av oss hade arbete innan. Vi har alla fått jobb. Jag är så tacksam att jag fått heltid. Jag kommer aldrig att svika Yalla Trappan, aldrig.*
– deltagare Yalla Trappan

Aktör: Yalla Trappan, ett socialt företag

Samverkanspart: Malmö Stad och Arbetsförmedlingen

Plats: Malmö Stad, men finns på flera orter runt i Sverige

Tidsperiod: 2016 – pågående

Finansiering: Yalla Trappan, Malmö Stad och Arbetsförmedlingen

Budget: 6 000 000 kr

Kontakt: Christina Merker Siensjö, christina@yallatrappan.se

Länk: Yalla Trappan

Metodutveckling

Länsstyrelserna gör en årlig lägesbildsenkät om kommunernas beredskap och kapacitet för att ta emot nyanlända. I svaren på enkäten för år 2020 och 2021 framkom att många kommuner saknar effektiva metoder för att underlätta övergångar till arbete och studier för nyanlända och utrikes födda kvinnor som ännu inte etablerat sig i samhället. Det gäller kvinnor med låg formell utbildningsnivå, begränsade kunskaper i svenska språket och svaga utbildningsprestationer.

Detta kapitel innehåller exempel på metoder som insatser har använt sig av för att underlätta övergången till arbete och studier. Det rör sig om både etablerade metoder och nya metoder som utvecklats i arbetet med målgruppen nyanlända och utrikes födda kvinnor. Beskrivningarna ska ses som inspiration och exempel på metoder som kan användas i framtida insatser. I kapitlet finns det exempel på metoder som använts, källhänvisningar till dessa och länkar till metodstöd för den som önskar fördjupa sig i metoderna.

DAGS – digital arbetsmarknadskunskap genom sfi

DAGS är ett samarbete Arbetsförmedlingens nationella avdelning för poddar och webinarier och Länsstyrelserna i Stockholm och Södermanland. Projektets syfte är att öka mängden digitala informativa moment om arbetsmarknaden och utbildning för individer med begränsade kunskaper i svenska språket, liten studieprogression och låg formell utbildningsnivå. Detta är individer som riskerar långtidsarbetslöshet. Utrikes födda kvinnor med svag anknytning till arbetsmarknaden är en av insatsens uttalade målgrupper. Projektet är inriktat på sfi:s B-nivå och bygger på undervisning i svenska som andraspråk. De digitala produkter som tagits fram är informationsfilmer med tillhörande utbildningsmaterial. Filmerna tar upp ett antal arbetsmarknadssektorer, bland annat vård- och omsorg och park- och ytterskötsel. Utöver dessa filmer finns det material som är tänkt att komplettera informationen om arbetsmarknaden, till exempel filmer som lyfter fram förebilder och syftar till att skapa inspiration. Precis som till de andra filmerna följer det med ett utbildningsmaterial. Projektet har även resulterat i ett antal handledningar till digitala moment. Allt material är anpassat för att kunna användas i undervisningen i sfi och följer kursernas läroplaner och målsättningar. Materialet kan även användas för självstudier eller för att synliggöra arbets- och utbildningsmöjligheter. Det har ingen lokal eller regional förankring utan är tänkt att kunna användas nationellt. Från och med 2022 finns det tillgängligt på Arbetsförmedlingen och hos länsstyrelserna. Det kostar inget att använda materialet.

Kontakt: Rebecca Karlsson, rebecca.karlsson@lansstyrelsen.se; Alina Treijner, alina.treijner@lansstyrelsen.se

Länk: Arbetsförmedlingen play, Arbetsmarknad, utbildning och kompetensförsörjning | Länsstyrelsen Stockholm (lansstyrelsen.se)

CONNEXT for inclusion

Projektet CONNEXT for inclusion drevs av Karlstads kommun och hade samarbetspartners från både Sverige, Belgien och Finland. Syftet var att ge nyanlända ungdomar och unga vuxna förutsättningar att etablera sig och bli delaktiga i samhället och arbetslivet. För att uppnå syftet utvecklade de ansvariga för projektet innovativa metoder och utbildade berörd personal i kommunen. Grunden i metodutvecklingen var spelifiering, som är användandet av spelelement inom verksamheter som traditionellt inte hör samman med spelande och element från Serious Urban Games som är en metod för spelbaserat lärande. Spel kan motivera och motivation har en tydlig, positiv effekt på läranderesultat. Tanken är att man kombinerar lagarbete, teknik, färdigheter och kunskap för att uppnå ett gemensamt mål. Det finns professionella som arbetar med nyanlända flickor/kvinnor och pojkar/män som ser spelifiering som en metod som kan användas i den ordinarie verksamheten och menar att den fungerar väl i arbetet med nyanlända ungdomar och unga vuxna. Personalen, som kommer från olika verksamheter inom Karlstad kommun, har varit de primära mottagarna av projektet genom att de har fått lära sig metoden för spelbaserat lärande. Nyanlända flickor/kvinnor och pojkar/män har varit delaktiga i att anpassa och testa ett spel som handlar om jobbsökande och arbetsmarknad (kallat #WORK), först utvecklat i Belgien. Ett helt nytt spel på temat jämställdhet har också utvecklats tillsammans med transnationella partners. Ytterligare ett spel från den belgiska samarbetspartnern kommer att testas i Sverige, och det behandlar temat psykisk ohälsa.

När projektiden löpt ut gjorde Contextio Ethnographic AB en utvärdering. Projektet visade sig ha bidragit till ökad kunskap om horisontella principer (jämställdhet, tillgänglighet, icke-diskriminering och ekologisk hållbar utveckling) och spelifieringens användningsområden. Målgruppen upplevde spelen som tillgängliga och ansåg att det hade flera bra effekter. Många av de som testade spelen fick bland annat bättre lokalkännedom, stärkt självkänsla och ökad motivation.

Kontakt: Saleh Mohammadi, saleh.mohammadi@karlstad.se

Länk: CONNEXT for inclusion

Naturnära jobb

Skogsstyrelsen genomför tillsammans med Arbetsförmedlingen, länsstyrelserna, Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning (SGU) insatsen Naturnära jobb. Insatsen görs för personer som är nya eller relativt nyetablerade i Sverige och personer som varit arbetssökande en längre tid. Syftet är att stärka och förbereda individer inför arbetslivet samt att möta det arbetskraftsbehov som finns inom de gröna näringarna. Insatsen är ett regeringsuppdrag och genomförs på 32 orter utspridda över Sveriges samtliga län. Under 2020 deltog drygt 340 personer från de olika målgrupperna

De samarbetande myndigheterna bidrar på olika sätt till att uppdraget blir genomfört. Skogsstyrelsen samordnar uppdraget och anställer arbetssökande i arbetslag. Naturvårdsverket samordnar länsstyrelserna, vilka i sin tur tillhandahåller och samordnar de arbetsuppgifter som arbetslagen utför. SGU tillhandahåller också arbetsuppgifter samt arbetar med vägar till jobb. Arbetsförmedlingens huvuduppgift är att bidra med sina ordinarie insatser. Deltagarna erbjuds utbildning inom respektive arbetsområde, de får struktur i vardagen, ökade svenska kunskaper liksom grundläggande erfarenhet av arbetsmarknaden.

Några andra viktiga aspekter av insatsen är:

- Genom att prova på olika arbetsuppgifter får individen kompetens som efterfrågas och därefter anställning, företrädesvis inom gröna näringar.
- Samverkansparterna skapar anställningar som är första steget till ett aktivt arbetsliv.
- Individen bygger nätverk och kunskaper som efterfrågas i arbetslivet, särskilt i skogsbranschen och de gröna näringarna.
- Större delen av arbetet sker ute i naturen, vilket har positiva fysiska och psykiska hälsoeffekter på individen.

Insatsen bidrar med arbetskraft till gröna näringar där det finns behov av arbetskraft. Under 2020 fick 338 personer anställning i arbetslag på Skogsstyrelsen. Under 2020 var drygt 36 procent av de anställda kvinnor och andelen beräknades öka under 2021. 26 procent var nya eller relativt nya i Sverige. Övriga deltagare var långtidsarbetslösa. 54 procent av alla deltagare hade som högst grundskoleutbildning.

Insatsen har genererat ett stort kunskapsunderlag om arbete inom gröna näringar för målgrupperna nya i Sverige och personer som varit arbetssökande en längre tid. Några av lärdomarna är att effekterna av denna typ av insats blir bättre om insatsen pågår under lång tid och har ett delat samordningsansvar samt att ett aktivt samarbete kring jämställdhet ger resultat.

Kontakt: Fredrik Silfwerbrand, fredrik.silfwerbrand@skogsstyrelsen.se

Länk: Skogsstyrelsen – Naturnära jobb; [Rapport - Naturnära jobb](#)

Samspråk

Projektet Samspråk drevs av Södertälje kommun i samverkan med Arbetsförmedlingen och Samordningsförbundet i Södertälje. Projektet drog i gång eftersom de insatser som ingick i Arbetsförmedlingens etableringsprogram för nyanlända hade svårt att möta målgruppens behov. Nyanlända kvinnor uppmärksammades som en särskilt utsatt grupp då de hade större svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden än nyanlända män.

Kommunens vuxenutbildning och Arbetsförmedlingen undersökte tillsammans nya pedagogiska grepp. Dessa grepp var tänkta att bilda en modell för att göra det lättare att lära sig svenska språket och få nyanlända ut i arbete snabbare. När det gäller språket togs språkinlärningsmetoder fram med utgångspunkt i samtal och kommunikation. Projektet innehöll även hälsoinsatser via elevvården för att möta målgruppens behov.

Sättet som insatserna gjordes på byggde på så kallad operativ samverkan. Anställda på Arbetsförmedlingen medverkade på plats i vuxenutbildningen genom att stötta såväl elever som personal.

Tack vare ett intensivt samarbete mellan olika externa aktörer finns det nu ett bredare utbud av insatser riktade till målgruppen än tidigare. Projektet hade egentligen två målgrupper: i första hand kvinnor med låg utbildning som ingick i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag, i andra hand långtidsarbetslösa kvinnor med låg utbildningsnivå som avslutat etableringsprogrammet utan att komma in på arbetsmarknaden. Under projektets gång justerades målgruppen till att även omfatta personer som varit relativt länge i Sverige, men som fortsatt var arbetslösa. Sammanlagt deltog 205 personer i insatsen.

Då två tredjedelar av projektet genomförts hade 43 procent av deltagarna börjat arbeta eller studera. 68 procent av deltagarna kände sig mer redo att börja arbeta eller studera än förut. Projektet avslutades i förtid på grund av Arbetsförmedlingens förändrade arbetssituation.

Kontakt: Achilles French achilles.french@sodertalje.se; Birgitta Paulander Birgitta.Paulander@sodertalje.se

Länk: SamSpråk-modell ger goda resultat! – Samordningsförbundet i Södertälje (sfris.se); Utvärdering-Södertälje-slutdokument-002.pdf (sfris.se)

Matchning från dag 1

Matchning från dag 1 (MD1) är en metod för personer som står långt från arbetsmarknaden. Metoden går ut på att skapa matchningar genom att överföra information mellan arbetssökande och arbetsgivare. Metodens första steg är att sätta samman arbetssökande individer i grupper och göra noggranna kartläggningar av dem. Individerna matchas sedan mot en vakansbank av arbetsgivare. Alla arbetsgivare som finns i vakansbanken har genomgått en liknande kartläggning. Ett grundkrav på företagen är att de är präglade av mångfald eller vill bli ett mångfaldsföretag samt att de växer.

Alla delar i metodarbetet är utformade utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Vilket innebär bland annat att kvinnor och män erbjuds olika insatser, exempelvis att fler intervjuer och praktikplatser erbjuds till kvinnor. Matchningen tar stor hänsyn till informella kunskaper och egenskaper, vilket ökar möjligheten för personer som saknar erfarenhet av förvärvsarbete att bli matchade med ett företag.

I Arbetsförmedlingens projekt Jämställd etablering visade sig att metoden föll väl ut för nyanlända arbetssökande, särskilt för utrikes födda kvinnor.

Kontakt: Josefine Palmqvist Schultz, josefine.palmqvist-schultz@arbetsformedlingen.se

Länk: Ett ESF-finansierat projekt i samarbete med Arbetsförmedlingen, projektnummer: 2017/00595; Matchningsinsatser för personer som nyligen fått uppehållstillstånd, Delrapport från socialfondsprojektet Jämställd etablering, 2020-06-18, Diarienummer: Af-2020/0015 0851

Övriga metoder

Open College Network – ONC

ONC- metod ger stöd för att genomföra validering och används för att för att identifiera och beskriva de kunskaper och färdigheter som önskas synliggöras. OCN-metoden är idag färdig att implementera inom ett stort antal yrkesområden och är samstämmig med SeQF – Sveriges referensram för kvalifikationer.

För mer information: [OCN-metoden - Nordiskt Valideringsforum; Validering och SeQF - Myndigheten för yrkeshögskolan \(myh.se\)](#)

Supported employment

Supported employment är en metod som växte fram i 1980-talets USA. Under 1990-talet uppmärksammades metoden och intresset växte i Sverige. Den används numera inom flera verksamheter.

Målgruppen för supported employment är oftast personer med funktionsnedsättning. Arbetsmodellen ger individanpassat stöd hela vägen fram till ett arbete utifrån individens egna förutsättningar ("individual placement and support"). Målet är att individen ska etablera sig långsiktigt på arbetsmarknaden med hjälp av en särskilt utbildad jobbcoach som arbetar med att finna en lämplig arbetsplats. Jobbcoachen beaktar individens önskemål och intressen och fortsätter leta så länge individen önskar hjälp med att hitta ett arbete. Flera insatser har inspirerats av det individanpassade stödet.

För mer information: [What is IPS? – The IPS Employment Center \(ipsworks.org\)](#); [Individanpassat stöd till arbete – Socialstyrelsen](#); [Särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd – SIUS; Arbetsförmedlingen \(arbetsformedlingen.se\)](#)

Arbetsplatsförlagt lärande – APL

Arbetsplatsförlagt lärande, eller – APL, handlar om att lära sig saker på arbetsplatsen i stället för i skolmiljö. Syftet med ett arbetsplatsförlagt lärande är att förbereda individen för det kommande yrkeslivet och ge möjligheter till att utveckla kunskaper i en yrkesmiljö. Det ger också möjligheter till att knyta kontakter och bygga nätverk samt att få erfarenhet från en konkret arbetsplats. APL ingår i många utbildningar och ska bland annat förekomma i alla yrkesutbildningar på gymnasial nivå. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska i samtliga fall kvalitetssäkras. Det finns krav på bland annat plan för lärande, en trygg och säker arbetsmiljö och handledare som är kunniga och lämpliga för sitt uppdrag.

För mer information: [Så kan huvudman och rektor organisera arbetsplatsförlagt lärande, apl – Skolverket](#); [Yrkesinriktad språkutbildning och kommunikativa krav i arbetslivet | Länsstyrelsen Stockholm \(lansstyrelsen.se\)](#)

Suggestopedi

Suggestopedi är en undervisningsmetod som främst används för att lära sig andra språk och förekommer oftast i samband med insatser för vuxnas lärande. I suggestopedisk undervisning riktar man sig till hela individen, det vill säga inte bara till deltagarens logiska/analytiska sida, utan också till den känslomässiga/konstnärliga sidan.

För mer information: Lozanov, Georgi, *Suggestology and Outlines of Suggestopedy*, New York: Gordon & Breach 1978 (Translation of: *Lozanov, Georgi (1971). Sugestologia (in Bulgarian). Sofia: Nauka i izkustvo.*).

Avslutning

De utrikes födda kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden är inte en homogen grupp. Ändå går det att dra vissa slutsatser utifrån exemplen i denna samling. I målgrupperna för de uppsökande, vägledande, och hälsofrämjande insatserna återfinns främst kvinnor som inte fått någon utbildning som barn och kvinnor som har mycket kort utbildningsbakgrund. Merparten av dessa kvinnor har påbörjat studier i sfi i Sverige, men har valt att avsluta studierna eller blivit utskrivna då de inte når kursmålen eller på grund av långvarig föräldraledighet. Dessa avhopp och utskrivningar kan se ut som enskilda individers brist på motivation eller engagemang men är en tydlig gemensam nämnare i projekten och insatserna i samlingen. Detta oavsett vilken del av Sverige det gäller. Det kan tyda på att det har saknats och fortfarande saknas alternativa studieformer inom ramen för de nuvarande kurserna i sfi och inom vuxenutbildningen. Länsstyrelsens lägesbildsenkät bekräftar just detta. Kommunerna svarar i enkäten att vuxenutbildning på grundläggande nivå tenderar att motsvara studier på högstadie- eller gymnasienivå och inte grundskolans första årskurser. Samtidigt är gymnasieutbildning den enskilt viktigaste faktorn för att individen ska kunna etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Det finns med andra ord ett behov av att arbeta vidare med mål 4 i Agenda 2030 och säkra rätten till god utbildning för alla.

I ett samhälle där de flesta vuxna kan läsa och skriva kan det uppstå problem för den som inte kan det. Vardagen är full av moment som kräver dessa färdigheter. Det kan gälla allt från att tyda en busstidtabell och handla mat till att skaffa BankID och betala räkningar, söka arbete och ta till sig utbildningsmaterial. Analfabetism kan jämföras med en funktionsnedsättning med den avgörande skillnaden att analfabeten saknar rätt till den lagstadgade tillgänglighetsanpassning som individer med en utredd intellektuell funktionsnedsättning får. Enligt skollagen ska dock kommunerna tillhandahålla kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, som syftar till att ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att delta i samhälls- och arbetslivet. Vuxenutbildningen syftar också till att möjliggöra fortsatta studier.²¹

Det stigma och den utestängning det medför att inte kunna läsa och skriva påverkar inte bara kvinnors möjlighet att delta i samhällslivet utan i förlängningen även deras psykiska och fysiska hälsa. Flertalet av projekten och insatserna i exempelsamlingen har därför kombinerat exempelvis studier i svenska språket med hälsofrämjande aktiviteter.

Flera verksamheter i exempelsamlingen har anpassat sina insatser till vuxnas lärande och lärande för personer med låg formell utbildningsnivå. En mycket

²¹ Sfs 2010:800, 3 § och 4 § om utbildningens innehåll och syfte.

viktig aspekt av en individs kunskapsprogression är utbildningsformen. Därför är det noga att ta fasta på det didaktiska. Direkt avgörande i sammanhanget är hållbara metoder för vuxnas lärande, livslångt lärande och inkludering. Goda förutsättningar uppstår när utbildningen kopplas samman med branscher och sektorer där det finns behov av arbetskraft, och där det är rimligt att individen kan få en anställning utifrån sina förmågor. De verksamheter som fokuserar på målgrupper utan eller med mycket kort utbildningsbakgrund arbetar ofta holistiskt just utifrån individens behov och förmågor. Då har samverkan stor betydelse för hur väl insatsen kommer att lyckas. Det kan röra sig om samverkan mellan till exempel kommunen, civilsamhället, studieförbund och samordningsförbundet. I många mindre län och på små orter tenderar insatserna att vara uppdelade i flera små insatser, till skillnad från i större län och på större orter. Där finns det större möjligheter att få många deltagare, exempelvis till renodlade yrkesutbildningar inom en specifik bransch.

Insatser som knyter an till arbetsmarknaden är särskilt viktiga för personer som har förutsättningar att ta till sig information om arbetsmarknaden och studera vidare. Bland dessa individer finns ofta både motivation och potential att genomföra en utbildning eller delta i praktik, men de hindras av olika skäl att göra det. Framgångsrika verksamheter har tydliga kopplingar till arbetsmarknaden och specifika branscher och därmed även en mer utstakad väg för individen. Dessa verksamheter ser till att kombinera individens behov av arbete med en konkret efterfrågan på arbetskraft inom en bransch. Även de arbetsmarknadsnära insatserna bland exemplen har ofta tydliga utbildningsinslag. Det kan röra sig om språkutbildning inom ett visst yrke eller olika former av arbetsplatsförlagt lärande (APL) som kombineras med språkstöd. Insatser som integrerar utbildning och konkreta arbetsuppgifter har visat sig vara framgångsrika. De ger individen praktiska kunskaper och erfarenheter som bidrar till ökad egenmakt och självständighet samt skapar en tydlig anknytning till arbetslivet. Detta är i linje med mål 8 i Agenda 2030, som handlar om anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt.

Exempelsamlingen visar att det går att visa mätbara och direkta resultat i form av monetära vinster eller antal individer som har gått vidare till arbete och/eller studier efter insatsen slut. Även andra framsteg lyfts fram som stärkt egenmakt och ökad självständighet vilket flera aktörer anser är avgörande steg mot etablering på arbetsmarknaden. Länsstyrelsen hoppas att exempelsamlingen kan bidra med kunskap och metoder som leder till varaktiga strukturer som ger målgruppen bättre förutsättningar att studera och komma in på arbetsmarknaden i linje med det övergripande principen i Agenda 2030 där ingen lämnas utanför.

Källor

- Arbetsförmedlingen. Särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd – SIUS. <https://arbetsformedlingen.se/for-arbetsokande/extra-stod/stod-a-o/sarskild-stodperson-for-introduktions--och-uppfoljningsstod---sius> (Hämtad 2021-11-19)
- Becker, D.R., Bond, G.R., Mueser, K.T., & Torrey, W.C. (red.) 2003. *Supported Employment Workbook. (Supported employment Arbetsbok. Översättning av Centrum för evidensbaserade psykosociala insatser)* (CEPI) 2009.
- Statskontoret. 2018. *Sammanställning av kunskap om utomeuropeiskt födda kvinnor som står utanför arbetskraften. Slutrapport.* Stockholm: Statskontoret.
<https://statskontoret.se/publicerat/publikationer/publikationer-2018/sammanstallning-av-kunskap-om-utomeuropeiskt-fodda-kvinnor-som-star-utanfor-arbetskraften.-slutrapport/> (Hämtad 2021-10-05).
- Lozanov, Georgi, *Suggestology and Outlines of Suggestopedy*, New York: Gordon & Breach 1978 (Translation of: Lozanov, Georgi (1971). *Suggestologia* (in Bulgarian). Sofia: Nauka i izkustvo.).
- Länsstyrelsen i Stockholm. 2021. *Vita privilegier och diskriminering – Processer som vidmakthåller rasifierade ojämlikheter på arbetsmarknaden.* Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholm.
<https://catalog.lansstyrelsen.se/store/39/resource/18> (Hämtad 2021-11-18)
- Länsstyrelsen Stockholm. 2020. *Yrkesinriktad språkutbildning och kommunikativa krav i arbetslivet.* Stockholm: Länsstyrelsen Stockholm.
<https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2020/yrkesinriktad-sprakutbildning-och-kommunikativa-krav-i-arbetslivet.html> (Hämtad 2021-11-19)
- Myndigheten för yrkeshögskolan. *Validering och SeQF.*
<https://www.myh.se/validering-och-seqf> (Hämtad 2021-11-19)
- Nordens välfärdscenter. 2021. *Utrikes födda kvinnors etablering.*
<https://nordicwelfare.org/integration-norden/teman/invandrarkvinnors-etablering/> (Hämtad 2021-10-15)
- Nordiskt Valideringsforum. *OCN-metoden.*
<https://valideringsforum.se/ocn-metoden/> (Hämtad 2021-11-19)
- Regeringskansliet. 2017. *Mål för arbetsmarknad.*
<https://www.regeringen.se/regerings-politik/arbetsmarknad/mal-for-arbetsmarknad/> (Hämtad 2021-12-09)
- Regeringskansliet. 2020. *Mål för näringspolitik.*
<https://www.regeringen.se/regerings-politik/naringspolitik/mal-for-naringspolitik/> (Hämtad 2021-12-09)

- Regeringskansliet. *Mål för vuxenutbildning*.
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/utbildning-for-vuxna/mal-for-vuxenutbildning/> (Hämtad 2021-12-09)
- Sfs 2010:800. Skollag. 3 § och 4 § om utbildningens innehåll och syfte.
- Skolverket. 2021. *Organisera arbetsplatsförlagt lärande, apl*.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/organisera-for-fortsatta-studier-och-arbetsliv/sa-kan-huvudman-och-rektor-organisera-arbetsplatsforlagt-larande-apl>. (Hämtad 2021-11-24)
- Socialstyrelsen. 2019. *Individanpassat stöd till arbete*.
<https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/evidensbaserad-praktik/metodguiden/individanpassat-stod-till-arbete/> (Hämtad 2021-11-24)
- United Nations- Committee on the Elimination of Racial Discrimination. 2018. *Concluding observations on the combined twenty-second and twenty-third periodic reports of Sweden*.
<https://www.regeringen.se/4a70a9/contentassets/ddc2b527534e42d59218ba632d0df760/cerd-slutsatser-2018-06-06-engelsk-version.pdf> (Hämtad 2021-11-11)
- Utbildningsdepartementet. 2016. *Språket nyckeln in i samhället*.
<https://www.regeringen.se/artiklar/2016/05/160523-spraket-nyckeln-in-i-samhallet/> (Hämtad 2021-11-25).

www.lansstyrelsen.se/integration